

2006 sausio 31
Nr. 2

Lietuvos
Katalikų
Bažnyčios
informacijos
centro
leidinys

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Šiame numeryje:

Popiežius

Popiežius Benediktas XVI Homilija per šv. Mišias Siksto koplyčioje Viešpaties Krikšto šventės dieną	2
---	---

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	4
Ekumeninė Maldos už krikščionių vienybę savaitė Lietuvoje	4
Lietuvos seminarijų vadovybių sesija	9

Homilijos

RAUPSUOTASIS 6 eilinis sekmadienis (B)	11
NUODĖMIŲ ATLEIDIMAS 7 eilinis sekmadienis (B)	12

Straipsniai

Kardinolas Christoph Schönborn APIE RŪŠIŲ ĮVAIROVĘ KŪRINIJOJE Trečioji ir ketvirtoji katechezės	13
---	----

Bažnyčia pasaulyje

Popiežiaus ragina gerbti pabėgėlius ir imigrantus	23
Popiežius priėmė Romos vyriausiąjį rabiną	23
Popiežius Benediktas XVI pateikė savo pirmosios enciklikos pagrindinius kontūrus	24

Popiežius Benediktas XVI**Homilija per šv. Mišias Siksto koplyčioje Viešpaties Krikšto šventės dieną**

2006 m. sausio 8 d.

Brangūs Tėvai ir Krikštatėviai,
Brangūs Broliai ir Seserys,

Kas vyksta per krikštą? Ko tikimės iš krikšto? Atsakėte į tai ant šios koplyčios slenkščio: tikimės amžinojo gyvenimo savo vaikams. Toks yra krikšto tikslas. Bet kaip jį galima pasiekti? Kaip krikštas gali teikti amžinąjį gyvenimą? Kas yra amžinasis gyvenimas?

Paprastesniais žodžiais galėtume pasakyti: šiems savo vaikams tikimės gero gyvenimo, tikro gyvenimo, taip pat laimės ateityje, kuri dar nežinoma. Neįstengiame patys parūpinti šios dovanos visai nežinomai ateičiai, todėl kreipiamės į Viešpatį, kad šią dovaną gautume iš jo.

Į klausimą: „kaip tai atsitiks?“ galime atsakyti dvejopai. Pirmas atsakymas yra toks: per krikštą kiekvienas vaikas įtraukiamas į draugų sambūrį – draugų, kurie niekada nepaliks nei gyvenime, nei mirtyje, nes jie yra Dievo šeima, savyje nešiojanti amžinybės pažadą.

Ši bičiulių grupė, ši Dievo šeima, į kurią vaikas dabar įleidžiamas, lydės jį visada, net kančios dienomis ir tamsiomis gyvenimo naktimis; ji teiks jam paguodą, ramybę ir šviesą.

Šie kelionės draugai, ši šeima didžiųjų gyvenimo iššūkių akivaizdoje teiks jam amžinojo gyvenimo žodžius, šviesos žodžius, bei parodys teisingą kelią, kuriuo reikėtų sukti. O priartėjus mirčiai, tamsiuose mirties slėniuose, ši grupė vaiką paguos bei nuramins, leis jam pajusti Dievo meilę. Ji dovanos jam draugystę, dovanos gyvenimą. Ir šie visiško pasitikėjimo verti kelionės draugai niekada neišnyks.

Nė vienas iš mūsų nežino, kas per artimiausius 50, 60 ar 70 metų nutiks mūsų planetoje, mūsų Europos žemyne. Bet tikri galime būti vienu dalyku: Dievo šeima visada egzistuos, ir tie, kuriems šios šeimos reikės, niekada nebus vieniši. Jie visada galės pasiremti nepajudinama draugyste To, kuris yra gyvenimas.

Šitaip priartėjome prie antrojo atsakymo. Ši Dievo šeima, šis draugų sambūris amžinas, nes tai yra bendrystė su Tuo, kuris nugalėjo mirtį ir savo rankose turi gyvenimo raktus. Priklausyti jo būriui – Dievo šeimai reiškia būti bendrystėje su Kristumi, kuris yra gyvenimas ir dovanoja amžinąjį gyvenimą anapus mirties.

Ir jei sakome, kad meilė ir tiesa yra gyvenimo versmės, yra pats gyvenimas, o gyvenimas be meilės – ne gyvenimas, tai galime teigti, jog bičiulystė su Tuo, kuris yra tikrasis gyvenimas, su Tuo, kuris yra gyvenimo sakramentas, atsilieps į mūsų lūkestį, mūsų viltį.

Taip, krikštu esame įtraukiami į bendrystę su Kristumi ir todėl gauname gyvenimą, patį gyvenimą. Šitaip paaiškinome mūsų pirmą dialogą su Juo – dialogą prie Siksto koplyčios įėjimo.

Dabar, palaiminus vandeniu, prasidės antrasis nepaprastai svarbus dialogas. Štai jo turinys: krikštas, kaip girdėjome, yra dovana, gyvenimo dovana. Bet dovana turi būti priimta, ja turi būti gyvenama.

Draugystės dovana suponuoja tarti „taip“ draugui ir „ne“ viskam, kas nesuderinama su šia draugyste, viskam, kas nesuderinama su Dievo šeimos gyvenimu, su tikru gyvenimu Kristuje.

Tad šiame antrajame dialoge ištariamai trys „taip“ ir trys „ne“. Sakydami „ne“, atsižadame vilionių, nuodėmės ir velnio. Gerai žinome šiuos dalykus, tačiau galbūt būtent dėl to, kad šiuos žodžius girdėjome per dažnai, jie mums mažai ką bereiškia.

Jei taip yra, turime gilėliau apmąstyti šių „ne“ turinį. Kam sakome „ne“? Tai vienintelis būdas suvokti, kam norime sakyti „taip“.

Ankstyvojoje Bažnyčioje šie „ne“ buvo sutraukti į frazę, kuri to laiko žmonėms buvo nesunkiai suprantama: jie atsižadėdavo, jų žodžiais, „pompa diaboli“, tai yra gyvenimo visko pertekus perspektyvos, tariamojo gyvenimo, kylancio iš pagonių pasaulio, iš jam būdingo visa ko leistinum, iš jo gyvenimo, kaip norima, būdo.

Tad tai būdavo „ne“ kultūrai to, kas atrodydavo kaip gyvenimas visko pertekus; tam, kas iš tikrųjų buvo mirties „antikultūra“. Tai būdavo „ne“ reginiams, kur mirtis, žiaurumas ir smurtas buvo tapę pramoga.

Prisiminkime, kas vykdavo Koliziejuje arba čia, Nerono soduose, kur žmonės būdavo uždegami kaip gyvi fakelai. Žiaurumas ir smurtas, tapę pasilinksminimo forma, iškreipė tikrąjį džiaugsmą, tikrąją gyvenimo prasmę.

Ši „pompa diaboli“, ši mirties „antikultūra“, buvo džiaugsmo gadinimas, apgaulės ir suktybės meilė, piktnaudžiavimas kūnu kaip preke.

Turėdami dabar tai prieš akis, galime sakyti, kad ir mūsų laikais turime ištarti „ne“ plačiai išivyravusiai mirties kultūrai.

Ši „antikultūra“ – tai, pavyzdžiui, narkotikai, bėgimas nuo tikrovės į tai, kas iliuziška, į klaidingą laimę, ženklina apgaulės, suktybės, neteisingumo ir paniekos kitiems, solidarumui, atsakomybei už vargšus ir kenčiančiuosius; taip pat lytiškumas, virstantis grynu neatsakingu pasimėgavimu, paverčiančiu žmogų „daiktu“, kai jis nebelaikomas asmeniu, vertu ištikimybės reikalaujančios meilės, bet pasidaro preke, vien objektu.

Tarkime „ne“ šiai tariamojo gyvenimo perspektyvai, šiai „pompa“ to, kas atrodo gyvenimas, bet iš tikrųjų tėra mirties įrankis, šiai „antikultūrai“, idant vietoj to puoselėtume gyvybės kultūrą. Dėl šios priežasties krikščioniškasis „taip“ nuo ankstyvųjų laikų iki mūsų dienų yra didis „taip“ gyvenimui. Tai mūsų „taip“ Kristui, mūsų „taip“ mirties Nugalėtojui ir „taip“ gyvenimui laike ir amžinybėje.

Kaip šiame krikšto dialoge „ne“ išreiškiamas trimis atsižadėjimais, lygiai taip „taip“ išreiškiamas trimis ištikimybės pareiškimais: „taip“ gyvajam Dievui, tai yra Dievui Kūrėjui ir kūrimo protingumui, įprasminančiam kosmosą ir mūsų gyvenimą; „taip“ Kristui, tai yra Dievui, kuris neliko pasislėpęs, bet turi vardą, kalbą, kūną ir kraują; konkrečiam Dievui, dovanojančiam mums gyvenimą ir parodančiam kelią į gyvenimą; „taip“ Bažnyčios, kurioje Kristus yra gyvasis Dievas, išengiantis į mūsų laiką, į mūsų profesiją, į kasdienį gyvenimą, bendrystei.

Galėtume taip pat sakyti, kad Dievo Veidas, šios gyvenimo kultūros turinys, mūsų didžiųjų „taip“ turinys, išreiškiamas dešimčia Dievo įsakymų, kurie nėra draudimų, sakymo „ne“ paketas, bet kuriais iš tikrųjų pateikiama didinga gyvenimo vizija.

Jie yra „taip“ Dievui, suteikiančiam gyvenimui prasmę (pirmieji trys įsakymai); „taip“ šeimai (ketvirtasis įsakymas); „taip“ gyvybei (penktasis įsakymas); „taip“ atsakingai meilei (šeštasis įsakymas); „taip“ solidarumui, socialinei atsakomybei, teisingumui (septintasis įsakymas); „taip“ tiesai (aštuntasis įsakymas); „taip“ pagarbai kitiems ir tam, kas jiems priklauso (devintasis ir dešimtas įsakymai).

Ši gyvenimo filosofija, gyvenimo kultūra tampa konkreti ir graži bendrystėje su Kristumi, gyvuoju Dievu, einančiu su mumis jo draugų būryje, didžiojoje Bažnyčios šeimoje. Krikštu dovanojamas gyvenimas.

Tai „taip“ realaus gyvenimo iššūkiui, sakymas „ne“ mirties, besidedančios gyvenimu, puolimui; ir tai taip pat „taip“ didžiai tikrojo gyvenimo dovanai – gyvenimo, tapusio tikrove Kristaus, kuris atiduoda save mums per krikštą bei Eucharistiją, Veide.

Pasakiau visa tai glaustai pakomentuodamas krikšto dialogo žodžius, kuriais nusakoma tai, kas vyksta šio sakramento metu. Greta žodžių taip pat yra gestų bei simbolių, bet juos paminėsiu tik labai trumpai.

Mes jau atlikome pirmąjį gestą – Kryžiaus ženklą, kuris duotas mums kaip skydas, turintis apsaugoti šio vaiko gyvenimą, ir kaip „kelrodis“, nurodantis kelią į gyvenimą, nes kryžius apibendrina Jėzaus gyvenimą.

Taip pat yra tokių elementų: vanduo, patepimas aliejumi, baltas drabužis ir žvakės šviesa.

Vanduo simbolizuoja gyvenimą: krikštas yra naujas gyvenimas Kristuje. Aliejus simbolizuoja tvirtumą, sveikatą ir grožį, nes tikrai gražu gyventi bendrystėje su Kristumi. Baltas drabužis – tai grožio kultūra, gyvenimo kultūra. Ir galiausiai žvakės šviesa reiškia tiesą, kuri šviečia istorijos tamsybėse ir rodo mums, kas mes esame, iš kur ateiname ir kur turime eiti.

Brangūs Krikstatėviai, brangūs Tėvai, brangūs Broliai ir Seserys, dėkokime šiandien Viešpačiui, nes Dievas nesislepia už neperžvelgiamo slėpinio debesų, bet, pasak šiandienio Evangelijos skaitinio, atvėrė dangų, parodė save, kalba ir yra su mumis; jis gyvena su mumis ir vadovauja mums mūsų gyvenime.

Dėkokime Viešpačiui už šią dovaną ir melskimės už savo vaikus, idant jie tikrai turėtų gyvenimą – autentišką, amžiną gyvenimą. Amen.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Sausio 16 d. Vilniuje įvyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis. Posėdyje dalyvavo visi Lietuvos vyskupai ordinarai ir augziliarai, išskyrus Panevėžio vyskupą Joną Kaunecką. Kartu su Lietuvos vyskupais posėdžiavo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Peteris Stephanas Zurbriggenas.

Vyskupai išklausė informaciją apie Lietuvos šeimos centro 2005 m. veiklą ir diskutavo, kaip galėtų būti geriau vykdoma jau beveik prieš dešimtmetį Lietuvos vyskupijoje pradėta pasirengimo Santuokos sakramentui programa. Priminta, kad klebonas, kurio parapijoje teikiamas Santuokos sakramentas, turi užtikrinti tinkamą sužadėtuvių parengimą, taip pat įsitikinti sužadėtuvių laisvu statusu, t. y. ar nėra kokių nors kliūčių jiems sudaryti bažnytinę santuoką. Laisvas statusas pirmiausia nustatomas iš įrašų Krikštų knygose, o jei jų nėra – pagal sužadėtuvių gyvenamosios ar krikšto vietos klebono liudijimą, taip pat pagal kitus priesaika patvirtintus liudijimus. Būtina, kad klebonas, kurio parapijoje vyko santuoka, apie ją kuo greičiau praneštų jaunųjų krikšto parapijos klebonui, o šis padarytų deramą įrašą Krikštų knygoje.

Taip pat kalbėta apie naujai iškylančius klausimus, kai tuokiasi užsienyje gyvenantys Lietuvos piliečiai arba kai vienas iš sutuoktinių yra užsienietis. Bendra vyskupų nuomonė, kad taisyklės dėl pasirengimo Santuokos sakramentui iš esmės vienodai taikytinos tiek Lietuvoje, tiek užsienyje gyvenantiems sužadėtiniams. Į užsienį išvykę katalikai yra kviečiami įsitraukti į lietuviškų parapijų ar misijų gyvenimą, o ten, kur jų nėra, – į gyvenamojo krašto Bažnyčios parapijas. Nutarta parengti dokumentą, kuris primintų bei patikslintų jau veikiančią pasirengimo Santuokos sakramentui tvarką ir atsakytų į aktualius klausimus.

Vyskupai patvirtino ankstesnį nutarimą, kad kiekviena parapija, įskaitant aptarnaujamas parapijas bei viešus rektoratus, turi prenumeruoti „Bažnyčios žinias“ ir savo archyve saugoti pilną jų rinkinį, nepaisant to, kad ši medžiaga skelbiama internete.

Sudaryta Katalikų Bažnyčios katekizmo kompendiumo redagavimo komisija, kuri nagrinės teologinių terminų vertimo į lietuvių kalbą klausimus. Į komisiją įeina mons. Arūnas Poniškaitis, kun. Arvydas Ramonas, kun. Rimas Skinkaitis, kun. Lionginas Virbalas ir Gediminas Žukas.

Vyskupai kalbėjo apie pastaruoju metu padažnėjusį nepagarbų religinių simbolių naudojimą reklamoje. LVK pirmininkas arkiv. Sigitas Tamkevičius informavo, kad kreipėsi į *Kalnapilio* įmonę ir Nacionalinę vartotojų teisių apsaugos tarybą dėl nederamo Rūpintojėlio atvaizdo panaudojimo alaus reklamai. Pabrėžta, kad sakralinio pobūdžio liaudies meno paveikslai bei skulptūros nenustoją būti religiniais atvaizdais dėl naudojimo pasaulietiniame kontekste, ir yra neleistina, kad vaikantis pelno jie būtų pasitelkiami tokiais būdais, kurie įžeidžia tikinčiųjų religinius jausmus.

Šių metų liepos 1–9 d. Valensijoje (Ispanija) vyks Pasaulio šeimų dienos. Vyskupai sutarė skatinti, kad šiame renginyje dalyvautų Lietuvos šeimų delegacijos iš kiekvienos vyskupijos.

Kitas LVK posėdis įvyks 2006 m. kovo 29 d.

LVK sekretoriatas

Ekumeninė Maldos už krikščionių vienybę savaitė Lietuvoje

Sausio 25 d. baigėsi tradicinis maldų už krikščionių vienybę aštuondienis. Jo metu įvairių krikščioniškų konfesijų bendruomenės buvo kviečiamos mels-ti Viešpatį vienybės malonės bei taip dalyvauti Jėzaus Kristaus – Aukščiausiojo Kunigo – maldoje ir troškime: „Tegul visi bus viena! Kaip tu, Tėve,

Paminėta Sausio 13-oji

Laisvės gynėjų dienos skirti renginiai Vilniuje prasidėjo sausio 9 d. mokslinė konferencija „Sausio 13-oji naujausių mokslinių tyrimų kontekste“ Vilniaus pedagoginiame universitete. Sausio 10 d. istorinėje Lietuvos Respublikos prezidentūroje Kaune vyko apskritojo stalo diskusija „Sausio 13 – vasario 9: trumpas kelias į plebiscitą. Laisvės ir nepriklausomybės samprata po 15 metų“. Sausio 12 d. Seime surengta tarptautinė konferencija „60 metų po Potsdamo“. Sausio 12 d. taip pat prasidėjo ir kiti renginiai laisvės gynėjams atminti: atsidarė parodos, buvo pristatomos knygos, vyko parlamento gynėjų susitikimai. Popietę uždegti pirmieji pagarbos laužai prie TV bokšto Vilniuje. Čia LR prezidentas Valdas Adamkus ir kiti valstybės pareigūnai padėjo gėlių. Prezidentas pasakė trumpą kalbą, pabrėždamas, kad ši diena yra svarbiausia istorinė data Naujajųjų laikų Lietuvos istorijoje. Bernardinų bažnyčios choras sugiedojo *Salve Regina*. Vėliau laužai buvo uždegti ir laisvės gynėjai pagerbti prie Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos ir Vilniaus Nepriklausomybės aikštėje. Vakare Šv. Jonų bažnyčioje vyko tradicinis *In memoriam* koncertas, kuriame dalyvavo garsūs Lietuvos atlikėjai. Prieš koncertą Vilniaus arkikatedros administratorius kun. Ričardas Doveika tarė įžangos žodį. Remdamasis Jono evangelijos žodžiais „nėra didesnės meilės kaip gyvybę už draugus atiduoti“ (*Jn 15, 9*), kun. Ričardas Doveika klausė: „Ar esame tikri dėl vertybių poreikio, tikėjimo malonės, pilietiškumo svarbos?“ Pasak kalbėtojo, „kančia ir Nekaltojo auka yra be galo brangi kaina, kurią sumokėjome už tautos laisvę, didi kaina, kuria Dievas siūlo atsigręžti į jo Gailestingąją Meilę ir apsispręsti visuomet būti laisvės tauta“. „Anuomet uždegti laužai mieste, daina ir šventa giesmė, nuoširdus rūpinimasis vieni kitais ir visuotinė malda išgelbėjo mūsų tėvynę“, – priminė kun. R. Doveika. Jis kvietė ir šiandien uždegtomis širdimis puose-lėti tautą ir valstybę.

Sausio 13 d. 10 val. prasidėjo iškilmingas LR Seimo posėdis, skirtas laisvės gynėjų dienai. 12 val. Nepriklausomybės aikštėje buvo pakelta valstybinė vėliava, po valandos Sausio 13-osios aukos pagerbtos Antakalnio kapinėse. Seime buvo pristatytos dvi knygos, skirtos Sausio 13-ajai. LR prezidentūroje įteikti Sausio 13-osios medaliai. Vaka-

re Vilniaus arkikatedroje aukotų iškilmingų šv. Mišių metu buvo meldžiama si už laisvės gynėjus ir Tėvynę. Iškilmingai liturgijai vadovavo ir pamokslą sakė vysk. Juozas Tunaitis, koncelebravo kunigai Gintaras Grušas ir Ričardas Doveika, dalyvavo apaštališkasis nuncijus arkiv. Peteris Stephanas Zurbiggenas. Po šv. Mišių atliktas A. Dvoržako kūrinys *Stabat Mater*. Tuo pačiu metu Nacionalinėje filharmonijoje įvyko dar viena premjera – Antano Martinaičio oratorija „Mūsų laisvė: septynios invokacijos“.

–sm–

Diakonų šventimai

Sausio 13 d. vakarą Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos šeštojo kurso klierikai, prieš priimdami diakono šventimus, visos seminarijos bendruomenės akivaizdoje viešai išpažino Apaštalo tikėjimą ir pasirašė ištikimybės priesaiką. Cereemonijai vadovavęs seminarijos rektorius kun. Robertas Šalaševičius sakė, kad kiekviena šventė turi pasirošimo momentus, kurie dažnai nematomi, bet yra labai svarbūs. Būtent rengdamiesi diakonystės šventimams kandidatai turėjo unikalią galimybę niekieno neverčiami, sąmoningai suvokdami, laisvai prisiimdami atsakomybę pareikšti savo apsisprendimą tapti Kristaus Bažnyčios tarnais. Šeštojo kurso klierikų apsisprendimą stiprino visų klierikų malda naktinės adoracijos metu. Būsimieji diakonai prieš šventimus Šiluvoje, popiežiaus Jono Pauliaus II namuose, atliko penkių dienų rekolekcijas, kur kartu su pranciškonu Juliumi Sasnausku kalbėjo apie pašaukimą, celibatą, mąstė apie kunigiškąją tarnystę bei dvasingumą.

Sausio 14 d. Šventojo Juozapo kunigų seminarijoje Vilniaus arkivyskupas kardinolas Audrys Juozas Bačkis šeštojo kurso klierikams **Deimantui Braziuliui, Ernestui Maslianikui, Algirdui Toliatui** (Vilniaus arkivyskupija), **Egidijui Kazlauskui, Donatui Šukiui, Mariui Talučiu** bei **Povilui Tekoriui** (Kaišiadorių vyskupija) suteikė diakonystės šventimus. Iškilnėje dalyvavo daugiau nei 30 kunigų, seminarijos vadovybės nariai, rektorius Robertas Šalaševičius, parengiamojo seminarijos kurso auklėtiniai drauge su vadovais, diakonai K. Smilgevičius, S. Grigas, Ž. Kuzinas, dėstytojai, šventinamųjų tėvai, draugai, bičiuliai.

Kardinolas per pamokslą kalbėjo apie visiems dvasininkams taip svarbią

manyje ir aš tavėje, tegul ir jie bus viena mumyse, kad pasaulis įtikėtų, jog tu esi mane siuntęs“ (Jn 17, 21).

Panevėžyje

Sausio 22 d. Panevėžio Švč. Trejybės bažnyčioje vyko ekumeninės pamaldos, kuriose dalyvavo stačiatikių Kristaus prisikėlimo parapijos kunigas Aleksiejus Smirnovas, evangelikų reformatų dvasininkas Julius Norvila, bendruomenės *Tikėjimo žodis* atstovas Ramūnas Jukna, katalikų kunigai: generalvikaras, dr. Robertas Pukenis, Švč. Trejybės bažnyčios rektorius kan. Bronius Antanaitis, Šv. ap. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas dek. Petras Baniulis, kaunaininkas Vytautas Masys, Mindaugas Kučinskas ir Saulius Černiauskas.

Sveikinimo žodį tarė Švč. Trejybės bažnyčios rektorius kan. Bronius Antanaitis, raginęs dėkoti Viešpačiui, kad jis pašaukė mus ieškoti krikščionių vienybės, kartu garbinant Jėzų Kristų, kuris tas pats vakar, šiandien ir visados. Pamaldų pradžioje Viešpats buvo pašlovintas giesme ir malda. Kunigas Robertas Pukenis vadovavo atgailos maldai. Buvo meldžiama, kad gyventume taikoje ir Dievo baimėje, kad Dievo malone būtų pašalinti nuo mūsų visi praeiksmiai, bausmės ir pyktis.

Reformatų dvasininkas Julius Norvila citavo apaštalo Pauliaus Laišką romiečiams (15, 30–33). Kunigas Robertas Pukenis skaitė Evangelijos pagal Joną ištrauką (14, 23–31), kurioje Jėzus Paskutinės vakarienos metu kalba apaštalam: „Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio, ir mano tėvas jį mylės... O globėjas – Šventoji Dvasia, kuri mano vardu Tėvas atsiųs, – jis išmokys jus visko ir viską primins, ką esu jums pasakęs... Aš jums palieku ramybę, duodu savo ramybę“. Pamaldose dažnai skambėjo žodis „ramybė“, išreiškiantis vieną pamatinių žmogaus troškimų, taip aktualų šiandien ir visai krikščionių Bažnyčiai, ir visam pasauliui.

Pamokslą sakė visų Bažnyčių atstovai. Katalikų kunigas Robertas Pukenis, remdamasis Kristaus žodžiais apaštalui Petru, sakė: „Dažnai, pažvelgęs į Viešpaties altorių, prisimenu Kristaus žodžius Petru: *Tu esi uola, ant tos uolos aš pastatysiu Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nenugals*. Bėgo šimtmečiai, keitėsi kunigaikščiai, politinės sistemos, o Kristaus įžiebtoji amžinoji aukuro ugnis neužgeso. Nors buvo visko: ir apsileidimo, ir ambicijų, ir nesusipratimų – to žmogiškojo silpnumo. Todėl didysis popiežius Jonas Paulius II ištaria garsų „prašau atleidimo“ už Bažnyčios padarytas klaidas. Šiandien dar geriau suvokiame Kristaus žodžių apie vieną kaimenę, vieną avidę, vieną Ganytoją aktualumą. Kaip gera, kad mes susirinkome to Gerojo Ganytojo altoriaus papėdėje. Drauge meldamiesi, drauge ir kursime bendrą Europos ateitį – tos Europos, kurios lyderiai norėtų palikti religiją visai nuošaliame kamputyje. Tad darysime viską, kad, anot Solženycino, ta didžioji žmonijos žaizda – Rytų ir Vakarų Bažnyčių suskilimas – kuo greičiau užgytą“.

Evangelikų reformatų dvasininkas Julius Norvila prisiminė, kad jau aštuntus metus iš eilės susirenkama į ekumenines pamaldas. Pacitavęs Evangelijos pagal Matą eilutes: „Kur du ar trys susirenka mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“, dvasininkas sakė, kad šiais žodžiais Jėzus kreipiasi ir į tą mažąjį būrelį, kuris čia susirinko. Pasak jo, šiandien, kai vis labiau savo gyvenimo būdu susvetimėjama, kai skubama į „Maximas“, labai svarbu žmonėms suprantama kalba paliudyti mumyse esantį bendrą tikėjimą ir viltį. „Panevėžys – miestas tarp Nevėžio ir Lėvens, tarp Nemuno ir Dauguvos, miestas, kuriame išaugo Nobelio premijos laureatas Česlovas Milošas, miestas ant kalno, kuris negali likti nepastebėtas. Antri metai prie bendruomenės rūmų vykdomas Santarvės projektas – dar vienas svarbus dalykas Panevėžyje – mieste, kuris šviečia nuo kalno“, – sakė J. Norvila.

Stačiatikių kunigas Aleksiejus Smirnovas akcentavo, kad susirinkdami bendrai maldai mes suartiname tas Bažnyčios daleles, kurios kažkada buvo viena Kristaus bendruomenė. *Tikėjimo žodžio* bendruomenės atstovo Ramū-

no Juknos žodžiais, kartu meldžiantis išpildomas giliausias Kristaus troškimas būti viena. Ramūnas Jukna kvietė visus melstis už taiką. Maldą už taiką pagal sirų liturgiją vedė stačiatikių kunigas Aleksiejus Smirnovas. Buvo meldžiama, kad Viešpats, taikos Kunigaikštis, apgaubtų visokeriopa taika mūsų Vyriausybę, kariuomenę, valstybės vadovus ir žmones, imigrantus, pabėgėlius, prašoma apsaugoti nuo nuodėmių ir padėti išlaikyti apaštališkąjį tikėjimą. Vėliau drauge sukalbėtas Nikėjos tikėjimo išpažinimas, vieningai melstasi *Tėve mūsų* malda. Pamaldų pabaigoje kreiptasi į Šventąją Dvasią – taikos ir meilės, tyrumo ir skaistumo, pamaldumo ir šventumo, išminties ir žinojimo, jėgos ir patarimo Dvasią, – prašant, kad uždegtų visuose dieviškosios meilės ugnį. Pamaldų metu grojo ir giedojo Švč. Trejybės bažnyčios vargonininkas Jonas Grubliauskas, daugiabalsės giesmes atliko stačiatikių choro atstovai, Viešpatį giedojimu šlovino *Tikėjimo žodžio* bendruomenės nariai. Pasibaigus pamaldoms kanauninkas Bronius Antanaitis visiems dalyviams padėkojo ir juos palaimino.

Biržuose

Biržuose, kur veikia kelios krikščioniškosios konfesijos, jau šeštą kartą surengta ekumeninė savaitė. Jos metu bendros krikščionių pamaldos vyko kasdien vis kitoje bažnyčioje. Sausio 16 d. Biržų krikščionys meldėsi evangelikų reformatų bažnyčioje, sausio 17 d. – evangelikų sekmininkų, sausio 18 d. – evangelikų metodistų, sausio 19 d. – katalikų bažnyčioje. Sausio 17 d. evangelikų sekmininkų bažnyčioje vykusioms pamaldoms vadovavo evangelikų sekmininkų kunigas Linas Šnaras, giedojo gražus būrys jaunimo.

Kun. L. Šnaras kalbėjo apie būtinybę išmokti mylėti vieniems kitus. Evangelikų reformatų kunigas Rimas Mikalauskas akcentavo bendrystę įvairovėje: „Būdami skirtingi esame turtingi, tik turėdami savo veidą išmokstame priimti kitą veidą, tik mylėdami savo motiną, galime pamilti kito žmogaus motiną. Bendraudami tarpusavyje atsikratysime nereikalingų baimių. Vienybė yra Dievo malonė, ir Dievo malonė yra tai, kad turime tokią ekumeninę savaitę Biržuose, kad visi kartu suėję galime už tai padėkoti Dievui“, – sakė jis.

Katalikų kunigas Dalius Tubys kalbėjo apie tai, kaip žmogui svarbu išlaikyti ryšį su Dievu, per jį ir su juo rasti atsakymus į visus rūpimus klausimus: „Viešpaties pažadai visada išsipildo, jei tik juo pasikliauji. Gerai, kad žmogus gali atrasti savo vietą Bažnyčioje, nesvarbu, kokie yra konfesijų skirtumai. Jei mūsų santykiai pagrįsti vienybe su dangiškuoju Tėvu, gyvenime randasi nuostabių dalykų. Tik šis ryšys padeda mums vienas kitą palaikyti ir mylėti“, – sakė katalikų kunigas.

Metodistų kunigas Raimondas Piečia, perskaitęs skaitinį iš Pirmosios Samuelio knygos, visiems linkėjo išgirsti Viešpaties šaukimą. Pasak jo, „kiekvienam iš mūsų Viešpats kalba per Šventąjį Raštą. Jei Šventąjį Raštą atsiversime be išankstinių nuostatų, be noro jo eilutėmis pateisinti vieną ar kitą savo poelgį, mintį, išgirsime daug nuostabių dalykų“. Kunigų žodžius lydėjo giesmės, kurioms pritarė visi pamaldų dalyviai. Pamaldų pabaigoje kunigai visus palaimino. Paskui nuoširdžiai bendrauta prie arbatos puodelio.

Tauragėje

Sausio 21 d. Tauragėje Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ bei Tauragės Švč. Trejybės parapijos kunigai po vakaro šv. Mišių katalikų bažnyčioje kartu su tikinčiaisiais rinkosi į Tauragės evangelikų liuteronų bažnyčią, kur kartu su evangelikais liuteronais meldė krikščionių vienybės.

Po Evangelijos skaitinio Tauragės liuteronų parapijos kunigas Mindaugas Dikšaitis per pamokslą pabrėžė, kad krikščionių vienybė yra labai svarbus liudijimas tiems, kurie dar nepažįsta Kristaus ar jo ieško. „Žmogaus ribotumas bei tamsumas suskaldė Bažnyčią. Sienos, ribojančios vienus nuo kitų, egzistuoja tik žmogaus širdyje. Šiandien to turime vengti. Bažnyčios vienybė

brevijoriaus malda. Diakonas įpareigotas melstis už visą Dievo tautą, dėkoti už malones, maldauti pagalbos. Malda padeda gyvinti Kristaus artumoje, jos dėka kuriame gyvą ir unikalų santykį su Viešpačiu, gebame auginti Bažnyčią, kovoti su blogiu bei įveikti sunkumus. Ganytojas pabrėžė ir celibato, padedančio kunigui nepadalyta širdimi mylėti ir pasiaukoti visai bendruomenei, reikšmę. Kunigas turi būti visiems tėvas ir globėjas. Diakonai privalo tarnauti, visur ir visiems nuolat skelbdami Dievo žodį, teikdami sakramentus, nebijodami susitikti su vargu, skurdu, neviltimi. Kardinalas A. J. Bačkis akino šventinamuosius dovanoti savo širdį Kristui ir padėdėti juos Šventosios Šeimos globai.

Sausio 15 d. Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas miesto Kristaus Karaliaus katedroje diakonais įšventino dar tris Vilniaus šventojo Juozapo kunigų seminarijos šeštojo kurso klierikus, priklausančius Panevėžio vyskupijai: **Edgarą Krasauską, Mangirdą Maasą** ir **Audrių Vogulį**. Vyskupas homilijos metu komentavo Samuelio pašaukimą ir šventinamuosius vadino „šventais vyrais“, kurie, nepaisydami atšalusiu žmonių širdžių, vartotojiškos kultūros ir kitų šių dienų žmonijos krizių, išgirdo Viešpaties pašaukimą ir nepabijoję siekti kunigystės. Taip jie priima ir milžinišką iššūkį – kovoti su šių dienų pasaulio tamsa, drąsiai stoti ir apginti išnaudojamą žmogų. Anot vysk. J. Kaunecko, tik uolūs ir besimeldžiantys kunigai gali sugrąžinti pasauliui viltį, padėti atsiverti perkeičiančiai Dievo malonei. Šventimuose Panevėžyje taip pat dalyvavo Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos vadovybė, diena anksčiau įšventinti kurso draugai ir didelis būrys kitų klierikų.

-jj-

Kunigų susirinkimas Telšiuose

Sausio 18 d. Telšiuose vyko kunigų nuolatinio ugdymo susirinkimas. Tai jau antrasis Telšių vyskupo Jono Borutos SJ susitikimas su vyskupijos kunigais šiais metais. Į šį susitikimą buvo pakviestas Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, kuris pasidalijo savo mintimis apie Vatikaną vykusį Pasaulio vyskupų sinodą. Ganytojas pabrėžė, jog Sinode įsitikino, kad Bažnyčia yra gyva ir organiškai auga. Tai akivaizdžiai liudija Afrikos ir Lotynų Amerikos šalyse sparčiai didėjantis pašaukimų į kunigystę skaičius. Vilkaviškio vyskupas akcentavo, jog Sinode dau-

giausia dėmesio skirta tikėjimo problemoms visuotinėje Bažnyčioje. Tai atsispindėjo Sinodo tėvų teologiniuose, pastoraciniuose bei liturginiuose svarstymuose. Vyskupas R. Norvila priminė, jog Sinodo rezultatai bus apibendrinti būsimame popiežiaus posinodiniame paraginime.

Baigiantis konferencijai kunigams pateikta reikiama informacija, atspindinti Telšių vyskupijos nūdienos aktualijas. Nuolatinio kunigų ugdymo susitikimas baigėsi šv. Mišiomis Telšių katedroje, kurių metu aštuoniems Telšių vysk. Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikams buvo suteikti lektorijų skyrimai.

-kj-

Ateitininkai rengiasi kongresui

Sausio 14 d. Panevėžio sielovados centre surengtas Ateitininkų federacijos prieškongresinis pasitarimas. Susirinkime dalyvavo AF pirmininkas L. Serapinas, JAS pirmininkė Rozvita Vareikienė, MAS pirmininkas Artūras Stumbrys, PK valdybos ir kongreso organizacinio komiteto pirmininkė I. Bikulčienė ir kt. Posėdyje aptarta darbo grupių specifika, veiklos apimtys ir kongreso programa, kuri bus pateikta Tarybai tvirtinti. Posėdyje taip pat aptarti kongreso dalyvių maitinimo, apgyvendinimo ir kiti organizaciniai klausimai.

Panevėžio krašto ateitininkų konferencija

Sausio 7 d. Panevėžyje įvyko Ateitininkų federacijos Panevėžio krašto ateitininkų rinkiminė-ataskaitinė konferencija. Ji prasidėjo šv. Mišiomis, kurias Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje aukėjo Panevėžio vysk. Jonas Kauneckas. Per pamokslą jis kalbėjo apie paprastus stebuklus, kuriuos gali padaryti visi ir pradžiuginti kitus. Vyskupas sakė, kad prieš Kalėdas jaunimas sugalvojo prie kiekvienų namų iškabinti popierinius angeliukus. Neužmiršo ir senelių namų. Po kiek laiko lietūs juos sulijo, praeiviai šaipėsi, tačiau seneliai džiaugėsi, kad nėra užmiršti. „Iš paprastų dalykų susideda gyvenimas“, – sakė ganytojas.

Konferencijos metu vyskupas pasveikino ateitininkus, linkėdamas nepasimesti prieblandoje, semtis Kristaus ugnies iš maldos, kvietė jaunimą vilties gyvenimui. Konferencijoje dalyvavo ASS pirmininkas Vaičaitis, kuni-

– tai visų bendras tikėjimas Kristų. Kristus – tas kertinis akmuo, ant kurio mes visi stovime. Esame Viešpaties surinkimas – krikščionių Dievo tauta“, – kalbėjo liuteronų kunigas M. Dikšaitis.

Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ per pamokslą susirinkusiesiems priminė, kad Žemaitijoje jau tapo tradicija per krikščionių vienybės aštuondienį susiburti bendrai maldai su liuteronais Tauragėje, o su kitų konfesijų tikinčiaisiais – Klaipėdos Kristaus Karaliaus bažnyčioje bei Klaipėdos universiteto Evangelikų liuteronų teologijos katedros koplyčioje. „Esame čia kartu surinkti Kristaus troškimo, jo maldos: *Tegul visi bus viena! Kaip tu, Tėve, manyje ir aš tavųje, tegul ir jie bus viena mumyse (Jn 17, 21)*. Tikrai Viešpats yra tarp mūsų, nes jo vardu jo trokštamai maldai esame surinkti. Mūsų vienybė tiek augs ir stiprės, kiek įstengsime suvokti, kad mus šiai maldai surenka pats Kristus“, – sakė Telšių vyskupas per ekumenines pamaldas Tauragės liuteronų bažnyčioje.

Klaipėdoje

Sausio 22 d. Klaipėdos Kristaus Karaliaus bažnyčioje po vakaro šv. Mišių, skirtų Klaipėdos akademinėi bendruomenei, vykusioms ekumeninėms pamaldoms vadovavo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ. Jose taip pat dalyvavo: Klaipėdos evangelikų baptistų bažnyčios pastorius Andrejus Briauņys, Klaipėdos miesto evangelikų liuteronų parapijos kunigas Reincholdas Moras, Laisvųjų krikščionių bažnyčios pastorius Simonas Kiela, LCC kapelionė Sharon Brubaker, trylika katalikų kunigų iš Klaipėdos miesto bei Gargždų parapijų ir trys diakonai.

Po Šventojo Rašto skaitinių visų čia dalyvavusių konfesijų atstovai pasakė trumpą pamokslą. Vyskupas Jonas Boruta SJ visus ragino melsti krikščionims artimo meilės. „Mūsų malda būtų tuščia, neprasminga, jei prašydami Viešpatį vienybės malonės neišgirstume Viešpaties prašymo mylėti vieni kitus, nors mus skirtų skirtingos pažiūros ar konfesijos“, – sakė vyskupas Jonas Boruta SJ. Jis taip pat priminė Viešpaties palyginimą apie gailėtingąjį samarietį, kuris plėšikų sužeistam žmogui parodė gailėtingumą ir meilę. Pamaldų metu giedojo Klaipėdos evangelikų liuteronų parapijos ir Kristaus Karaliaus parapijos jaunimo choras.

Sausio 25-ąją, paskutinę maldų už krikščionių vienybę aštuondienio dieną, Klaipėdos universiteto Evangelikų liuteronų teologijos katedros koplyčioje vykusioms ekumeninėms pamaldoms vadovavo išvakarėse iš JAV sugrįžęs Lietuvos liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis ir Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ. Šiose pamaldose taip pat dalyvavo Klaipėdos universiteto rektorius dr. Vladas Žulkus, šio universiteto Evangelikų liuteronų teologijos katedros vedėjas dr. Arūnas Baublys, Katechetikos katedros vedėjas kun. doc. Arvydas Ramonas, kun. dr. Romualdas Vėlavičius, kun. teol. lic. Vilius Viktoravičius, Klaipėdos evangelikų liuteronų parapijos kunigas Reincholdas Moras, Laisvųjų krikščionių bažnyčios pastorius Simonas Kiela bei universiteto akademinė bendruomenė.

Šių ekumeninių pamaldų metu liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis susirinkusiuosius ragino atsigręžti į save, atsigręžti į Dievą, kuris išrinktajai tautai pažadėjo jos nepalikti (plg. *Pr* 28, 15). Anot liuteronų vyskupo, būtina nuolat eiti Dievo pažinimo keliu, Kristaus pažinimo keliu, kuris yra visų mūsų vienybės laidas. Tai galioja ne tik pavieniam žmogui, bet ir institucijoms, kurioms taip pat reikalinga Viešpaties pagalba.

Vyskupas Jonas Boruta SJ priminė, kad paskutinė aštuondienio už krikščionių vienybę diena sutampa su apaštalo Pauliaus atsivertimo diena. Pasak ganytojo, šis Apaštalo darbų knygoje aprašytas įvykis skatina krikščionis nugalėti kitų, mums svetimų, netgi priešų baimę. Per pastaruosius dešimtmečius daug pažengta Kristaus norima kryptimi nugalint tarpusavio ksenofobiją. Vyskupas pažymėjo, jog ir teologų gretose pasitaiko tokių, kurie negali

atsispirti gyvai pagundai savas teorijas, hipotezes, savas Dievo interpretacijas laikyti svarbesnėmis už Dievo Žodį. Taip vietoj siekiamos krikščionių vienybės atveriamos durys naujiems susiskaldymams Dievo tautoje. Einant krikščionių vienybės keliu būtina išlaikyti kuo didesnę dėmesį Dievo žodžiui – Šventajam Raštui bei Bažnyčios mokymo, ateinančio nuo Kristaus ir apaštalų iki mūsų laikų, apmąstymui ir studijoms. Būtina nepasiduoti liberalaus sekuliarizuoto pasaulio pagundoms „pataisyti Evangeliją“ arba klaidingai, eretiškai minčiai tikėtis „nebekartoti Kristaus klaidų“. Tai būtų piktoždžiavimas, krikščionių vienybės idėjos laidojimo, numaravimo kelias.

Po pamaldų visi jų dalyviai buvo pakviesti į Klaipėdos universiteto rektoratą bendrai krikščioniškai agapei.

Šakiuose

Sausio 22 d. ekumeninės pamaldos vyko Šakiuose. Jose, kaip įprasta, dalyvavo vietinės katalikų ir evangelikų liuteronų bendruomenės. Šį kartą pamaldos buvo surengtos evangelikų liuteronų parapijos bažnyčioje. Joms vadovavo evangelikų liuteronų kunigas Mindaugas Kairys kartu su katalikų kunigais Sigitu Matusevičiumi ir Donatu Rolskiu. Pamaldose giedojo evangelikų liuteronų ir katalikų parapijų chorai bei katalikų parapijos ansamblis. Pakaitomis Dievo žodį ir bendros maldos kreipinius skaitė, kartu Apaštalų tikėjimo išpažinimą kalbėjo, vieni kitiems ramybės linkėjo abiejų bendruomenių tikintieji. Pamokslą pasakė kun. Donatas Rolskis ir kun. Mindaugas Kairys. Ir vienas, ir kitas atkreipė dėmesį į apaštalo Pauliaus Laiško efeziečiams žodžius apie krikščionių vienybės pagrindą: „Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas“ (4, 5). Pamaldų pabaigoje joms vadovavę kunigai kartu suteikė palaiminimą.

Jonavoje

Sausio 26 d. ekumeninėse pamaldose Jonavos šv. apašt. Jokūbo parapijos bažnyčioje dalyvavo dekanas kun. S. Bitkauskas, Jonavos kunigai, Žeimių, Upininkų klebonai, Ruklos Algirdo pulko kapelionas kun. K. Masevičius, taip pat atvyko Biržų evangelikų reformatų kunigas Rimas Mikalauskas. Į pamaldas susirinko gausus būrys tikinčiųjų. Buvo skaitomas Šv. Raštas, Žeimių klebonas kun. A. Mikitiukas ir evangelikų reformatų kunigas R. Mikalauskas pasakė pamokslus. Psalmes giedojo Jonavos bažnyčios sumos choras. Visi kunigai ėjo tikintiesiems palinkėti ramybės, po pamaldų dekanas klebonas kun. S. Bitkauskas visus palaimino ir padėjo už dalyvavimą meldžiantis už visų krikščionių vienybę. Po pamaldų tikintieji pasveikino dekaną, tą dieną šventusį savo gimtadienį.

Vilniuje

Sausio 26 d. Vilniaus šv. Jono Krikštytojo ir šv. Jono Apaštalo ir Evangelisto bažnyčioje surengtos ekumeninės pamaldos, kuriomis tradiciškai užbaigiama Maldų už krikščionių vienybę savaitė. Apeigoms vadovavo kardinolas Audrys Juozas Bačkis, dalyvavo stačiatikių kunigas Vitalijus Karikovas, liuteronų kunigas Virginijus Kelertas, reformatų kunigas Tomas Šernas ir metodistų kunigas Herbertas Lange. Pamaldose perskaityta Padėkos Kristui litanija už tai, kad galime drauge rinktis ir melstis Jo vardu, giliau išgyventi tikėjimą, išgirsti Žodį ir siekti vienybės. Įvairių bendruomenių atstovai skelbė atgailos maldavimus, ant specialios lentos prisegė iš popieriaus iškirptas žuvis – vieningų Kristaus sekėjų simbolius, skaitė Šventojo Rašto skaitinius. Per pamokslą arkiv. Audrys Juozas Bačkis pabrėžė, jog kiekvienos konfesijos tikintieji turi sąmoningai atrasti savo identitetą, gerai susipažinti su savąja tradicija, nes tik tada įmanomas vaisingas dialogas tarp įvairių krikščionių Bažnyčių ir bendruomenių. Daugelyje sričių krikščionys, pasak kardinolo, bendromis pastangomis gali daug nuveikti, taip paliudydami trokštamos vienybės siekį. Kaip pavyzdį, kardinolas pateikė

gas K. Palepšys ir M. Kučinskas, Panevėžio krašto ateitininkai, atstovai iš įvairių Panevėžio krašto kuopų, taip pat sendraugės V. Paltarokaitė, G. Dirienė, C. Mikalaukienė, S. Paliulionienė, E. Globienė.

Konferencijoje pagrindinį pranešimą „Gyvenkime ir kurkime Kristuje“ skaitęs L. Serapinas atskleidė XV ateitininkų Kongreso prasmę. Po Valdybos ataskaitos vyko rinkimai. Antrajai kadencijai pirmininke išrinkta I. Bikulčienė, sekretore – S. Paurazaitė, išdininke – M. Bikulčiūtė. Valdybai dar priklauso s. Kristina Mikalaukaitė, D. Kubilienė, A. Apšega, G. Leščinskas.

-kad-

Atveriami Lietuvos sakralinės kultūros klodai

Sausio 18 d. Kauno arkivyskupijos muziejuje pradėtas paskaitų ciklas „Lietuvos dailės istorijos eskizai“. Muziejaus darbuotoja Rima Valinčiūtė klausytojus supažindino su pamaldumu Švč. Jėzaus Širdžiai XVIII a. Lietuvoje. Temą lektorė gvildeno pasitelkdama teologinius, liturginius, menotyrinius faktus, vaizdo projekcines iliustracijas su savitais Lietuvos bažnyčių Švč. Jėzaus Širdies atvaizdais.

R. Valinčiūtė paskaitoje akcentavo, jog pamaldumas Švč. Jėzaus Širdžiai Lietuvoje sklido dar iki oficialaus šios iškilmės paskelbimo. Šventasis Sostas Švč. Jėzaus Širdies iškilmę paskelbė 1765 m. Lietuviška ikonografija liudija, kad šalyje iki šios datos nuoširdžiai garbinta Švč. Jėzaus Širdis. Iškilmę oficialiai paskelbus, ji pirmiausia švęsta Lietuvos-Lenkijos valstybėje, vėliau – Prancūzijoje, Vokietijoje, Italijoje.

Paskaitų ciklą „Lietuvos dailės eskizai“ organizavo Lietuvos dailės istorikų draugija, Kauno arkivyskupijos bei Kauno miesto muziejai. Paskaitos vyks visus metus penkiuose šalies miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Birštone, Alytuje – tuo pačiu metu: kiekvieno mėnesio ketvirtosios savaitės trečią dieną, 18 val. Pasak Lietuvos dailės istorikų draugijos narės, menotyrės daktarės Laimos Šinkūnaitės, paskaitų ciklas numatytas siekiant plačiąją visuomenę populiariai supažindinti su pastarųjų metų Lietuvos bažnytinės dailės tyrinėjimais bei atradimais. Jų yra nemažai, nes iki 1990 m. šalies sakralinis menas buvo menkai tyrinėtas.

-jkk-

Pastoracinė savaitė Vilniaus seminarijoje

Sausio 12–17 d. Vilniaus seminarijos auklėtiniams buvo surengta pastoracinė savaitė. Sausio 12 ir 13 d. seminaristai lankėsi Lietuvos nacionaliniame muziejuje, kur apžiūrėjo krašto buities, įvairių istorinių laikotarpių ekspozicijas, susipažino su Bažnyčios Lietuvoje lobynu: švietimu, kultūra, rašytiniais šaltiniais, liaudies menu, pamaldumu, daile ir kt., viešėjo sostinės dailininko ir bibliofilo Kazio Varnelio memorialiniuose namuose-muziejuje, kur susipažino su nuolatine menininko siurrealistinių darbų paroda, turtiną baldų, meno dirbinių, paveikslų, retų knygų ir kt. spaudinių kolekcija. Šia kultūrine programa siekta išplėsti būsimųjų kunigų kultūrinį akiratį.

Sausio 15–17 d. Vilniaus arkivyskupijos Pal. J. Matulaičio ir Visų Šventųjų parapijų socialinių veiklų bei Vilniaus arkivyskupijos amatų centro darbuotojai, Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centro komanda kartu su jaunimo sielovadininku kun. A. Bogdevičiumi Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos auklėtiniams surengė seminarą apie jaunimo pastoracijos ypatumus. Seminare ne tik apžvelgta pastoracinė patirtis, bet ir išsakyti jaunimo ir kunigų abipusiai lūkesčiai. Praktiškai pademonstruoti kūrybiniai veiklos būdai ir metodai, atskleidžiantys darbo su jaunimu galimybių įvairovę. Klierikai ir seminaro vedėjai mažose grupelėse dalijosi įžvalgomis apie kunigo vaidmenį parapijos jaunimo grupėje. Taip pat svarstyta, kaip suburti jaunus žmones ir bendrauti su jais kaimo bei miesto parapijose. Seminare pabrėžta, jog labai svarbu taikyti įvairius darbo metodus, kurti asmeninius santykius su jaunais ir ieškančiais žmonėmis, žadinti jų religinį jausmą bei įvesdinti juos į tikinčiųjų bendruomenę, skatinti įsipareigoti įvairiai socialinei veiklai, prisiimti savanorys-tės atsakomybę, raginti jaunimą liudyti savo tikėjimą tarp bendraamžių.

Seminaro pradžioje buvo įvardyti Vilniaus arkivyskupo metropolito kard. A. J. Bačkio, jaunimo ir kunigų lūkesčiai. Laiške jaunimo centro vadovams kard. A. J. Bačkis dalijosi troškimu, kad „jaunimas priimtų Bažnyčią tokią, kokia ji iš tikrųjų yra – su visu jos žavesiu ir drauge radikalia ištikimybe“. Pasak kardinolo, „Bažnyčia yra jauna ir liks jauna jūsų dėka. Jaunimo troškimai, pastangos, entuziazmas ją daro lais-

aktyvias pastangas ginant bei stiprinant taip nuvertinamas šeimas. Tai visiems krikščionims svarbi ir puoselėjama vertybė.

Visi susirinkusieji sukalbėjo Nikėjos-Konstantinopolio išpažinimą, meldėsi *Tėve mūsų* malda. Tradicinių Bažnyčių dvasininkai išsakė visuotinės maldos intencijas: kad gebėtume sutarti tais klausimais, kurie mus skiria, kad visi krikščionys bendrai dirbtų, kad siektų bendrystės ir ją liudytų, kad trokštų ir siektų bendrai švęsti Eucharistiją. Visų dalyvaujančių krikščionių bendras apeigas užbaigė kardinolo suteiktas palaiminimas. Pamaldose kartu su tikinčiaisiais labai paplitusias *Taize* bendruomenės ekumenines giesmes giedojo Šv. Jono Krikštytojo ir šv. Jono Apaštalo ir Evangelisto bažnyčios choras. Tarp tikinčiųjų, be tradicinių Bažnyčių narių, pamaldose dalyvavo ir *Tikėjimo žodžio*, sekmininkų, baptistų atstovai. Po bendrų maldų įvairių krikščioniškųjų konfesijų tikintieji pasidalijo lietuviška duona, sūriu, gėrė arbatą ir galėjo artimiau pabendrauti. Susitikime daugelis skirtingų bendruomenių žmonių išreiškė pageidavimą rengti daugiau ekumeninių iniciatyvų, kurios būtų skirtos vaikams ir jaunimui.

-lk, jb, apn, tvig, ksb, sbuž-

Lietuvos seminarijų vadovybių sesija

Sausio 6–7 d. Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijoje vyko Lietuvos seminarijų vadovybių sesija. Šiame jau kelintus metus vykstančiame susitikime dalyvauja visų Lietuvos seminarijų rektoriai, vicerektoriai, ugdytojai, dvasios tėvai bei parengiamųjų kursų vadovai. Šiomet tokia susitikime svečiavosi ir Peterburgo seminarijoje rektoriaus pareigas einantis kun. Rimantas Gudelis. Sausio 7 d. savo apsilankymu sesiją pagerbė Vilniaus arkivyskupas kardinolas A. J. Bačkis.

Seminarijų vadovybių sesija šįkart buvo skirta geriau susipažinti su naujausia Vatikano Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos „Instrukcija dėl asmenų su homoseksualiais polinkiais pašaukimo atpažinimo kriterijų svarstant jų priėmimą į seminarijas ir leidimą priimti šventimus“. Prelegentu buvo pakviestas psichologas dr. Gintautas Vaitoška. Jis skaitė keletą paskaitų, kuriose nagrinėjo, kas yra homoseksualumo reiškinys tiek psichologiniu, tiek apskritai žmogiškuoju aspektu, mokė, kaip atpažinti homoseksualius polinkius ir kaip padėti žmonėms, norintiems iš jų išsivaduoti. Prelegentas taip pat gilinosi į pačią Instrukciją, aiškino, kodėl homoseksualūs polinkiai yra kliūtis kunigybei, ką reiškia specifiniai Instrukcijos terminai ir nuorodos. Paskaitos baigtos diskusijomis, kurių metu seminarijų vadovai turėjo galimybę aptarti, kokią praktinę reikšmę jų darbui turi minėtoji Instrukcija.

Kita susirinkimo dalis buvo skirta susitikimams atskirose teminėse rektorių, dvasios tėvų, vicerektorių bei ugdytojų ir parengiamųjų kursų vadovybių grupėse. Šiuose susitikimuose kiekvienos grupės atstovai galėjo padiskutuoti savo darbo klausimais, pasidalyti patirtimi, apsikeisti idėjomis, pakalbėti apie bendrus ateities projektus.

Lietuvos seminarijų vadovai aplankė Vilniaus Gailestingumo šventovę, kur prie Gailestingosios Jėzaus paveikslo aukėjo šv. Mišias. Daugelis šioje Vilniaus šventovėje lankėsi pirmą kartą.

-kvz-

Mirė kunigas jubilatas Albinas Šilkinis (1922–2006)

Sausio 15 d. po sunkios ligos (insulto) mirė Kaišiadorių vyskupijos kunigas jubilatas Albinas Šilkinis, Aukštadvario Kristaus Atsimainymo parapijos altaristas. Kun. A. Šilkinis gimė 1922 m. gegužės 15 d. Skiltuvų kaime, Kuprelišio parapijoje (Biržų r.). Sulaukęs 8 metų vasaromis tarnaudavo pas turtingesnius ūkininkus, o žiemomis mokydavosi Einorių pradinėje mokykloje, vėliau – Papilio progimnazijoje ir Biržų vidurinėje mokykloje. Susižavėjęs vyskupo Motiejaus Valančiaus asmenybe ir pats pajutęs pašaukimą į kuni-

gystę, pradėjo studijuoti Kauno kunigų seminarijoje. 1949 m. liepos 2 d. Panevėžio katedroje vyskupo Kazimiero Paltaroko išventintas kunigu.

Vikaravo Giedraičiuose, Kaišiadoryse, 1951 m. paskirtas Gegužinės, po kelių mėnesių – Skudutiškio parapijos klebonu. Neakivaizdžiai studijavo Vilniaus universitete lietuvių literatūrą, tačiau paaiškėjus, kad studentas – kunigas, studijas teko nutraukti. Buvo trumpam išvykęs į Kaliningrado sritį, tikėdamasis ten suburti katalikų parapiją, tačiau dėl komunistinės valdžios trukdymų šio sumanymo turėjo atsisakyti.

1954 m. paskirtas į Liubavą (Vilkaviškio vyskupija). Vėliau paskirtas Jiezno parapijos administratoriumi, bet dar net nespėjęs ten nuvykti, gavo paskyrimą klebonauti Naujosios Ūtos parapijoje. Dėl savo tiesaus ir kandaus žodžio kun. A. Šilkinis buvo dažnai kilnojamas iš parapijos į parapiją. 1957 m. – Pažerų parapijos klebonas (Vilkaviškio vyskupija); 1959 m. – Žiežmarių parapijos vikaras; 1960 m. – Krivonių. 1961 m. – Užuguosčio, 1962 m. – Musninkų, 1964 m. – Kiauklių, 1969 m. – Nemunaičio, 1980 m. – Perlojos, 1984 m. – Punios; 1992 m. – Saldutiškio klebonas; 1997 m. – Aukštadvario šv. Dominiko bažnyčios rektorius ir pensionato kapelionas. 2002 m. atleistas iš visų pareigų ir paskirtas Aukštadvario Kristaus Atsimainymo parapijos rezidentu – altaristu.

Kun. A. Šilkinis garsėjo prasmingais pamokslais, meile Dievui ir Tėvynei. Meilė gimtajam kraštui pasireiškė renkant lietuvių liaudies tautosaką, aprašant liaudies tradicijas, papročius. Kun. A. Šilkinis parašė per dešimt knygų, iš kurių tik dvi spėjo išleisti – „Rasos spinduliukai“ (2004) ir „Trupinėliai“ (2005).

Kun. A. Šilkinis buvo pašarvotas Aukštadvario šv. Dominiko rektorato bažnyčioje. Laidotuvių dieną, sausio 18-ąją, karstas buvo perkeltas į Aukštadvario Kristaus Atsimainymo parapijos bažnyčią, kur šv. Mišioms už mirusį vadovavo Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis. Šv. Mišias koncelebravo 25 kunigai. Velionis palaidotas Aukštadvario parapijos bažnyčios šventoriuje, kunigų kapavietėje.

-Kš-

Mirė kunigas emeritas Jordanas Leonas Šlėnys (1943–2006)

Sausio 21 d. po ilgos ligos mirė Vilniaus arkivyskupijos kunigas emeritas, pastaruoju metu kartu su savaisiais gyvenęs savo tėvų name Pavilnyje. Kun. J. L. Šlėnys gimė 1943 m. gegužės 12 d. tarnautojų šeimoje, Vilniaus arkivyskupijos Naujojo Daugėlišio miestelyje. Sulaukęs 7 metų, pradėjo lankyti Vilniaus A. Vienuolio vidurinę mokyklą. 1959 m. įsidarbino sandėlininku-pardavėju ir perėjo mokyti į Vilniaus 8-ąją darbininkų jaunimo vidurinę mokyklą, kurią baigė 1962 m. Dirbo laborantu Chemijos ir cheminės technologijos institute, šaltkalviu Vilniaus elektros skaitiklių gamykloje, galvaniku „Sigmos“ susivienijime.

1970 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją, kurią baigė 1975 m., ir tą pačią metų balandžio 27 d. vyskupo Juozapo Labuko-Matulaičio buvo išventintas kunigu. Seminarijos vadovybė į jo charakteristiką įrašė: „Draugiškas, nuoširdus, nereiklus sau, ištvermingai darbštus, nuoširdžiai pamaldus“. Toks liko iki mirties.

Po primicijų dirbo Švenčionyse vikaru, po metų paskirtas Vilniaus šv. Terešės parapijos vikaru, 1981 m. – Varėnos parapijos klebonu. 1988 m. paskirtas Naujosios Vilnios parapijos klebonu. Čia darbuodamasis 1991 m. pavasarį susirgo ir buvo paliktas emeritu. Iki 1998 m. rudens dar padėdavo Naujosios Vilnios bažnyčioje, vėliau, ir to nebeįstengdamas daryti, gyveno savo tėvų namuose globojamas savo sesers.

Kun. Jordanas Šlėnys buvo pašarvotas Pavilnio bažnyčioje, kur sausio 24 d. už jį aukotos gedulinės šv. Mišios. Palaidotas bažnyčios šventoriuje.

-Vn-

vesnę, jaunesnę ir drąsesnę“. Tačiau Bažnyčia nėra kuriama pagal „pasidaryk pats“ modelį. „Ji yra gyva, autentiška Kristaus sukurta bendruomenė, pastatyta ant apaštalų pamato. Tikėjimo paveldas nėra muziejinis eksponatas, bet gyvas Šventosios Dvasios veikimas tarp mūsų“, – rašoma laiške.

Į klausimą, ko kardinolas tikisi iš jaunimo, jis atsakė: „Laukiu kuo daugiau susikūrusių bendruomenių, kurios skleistų Jėzaus Kristaus tikėjimą, mylėtų ir brangintų Šventąjį Raštą. Skaitytų ir gyventų Dievo žodžiu. Jau randasi Šventojo Rašto skaitymo ir dalijimosi grupelių. Noriu padrašinti jaunimą gausiau jose dalyvauti ir ieškoti Dievo žodyje atsako į gyvenime kylančius klausimus. Laukiu bendruomenių, kurios švenčia tikėjimo slėpinius. Šv. Mišios, kuriose dalyvauja jaunimas, yra gyvesnės, jaukesnės. Raginu jaunimą išsipareigoti ne tik dalyvauti šv. Mišiose, bet ir aktyviai įsitraukti giedojimu, skaitymu ir kita liturgine praktika. Džiaugiuosi, kad jaunimas atranda Eucharistijos adoracijos grožį ir vis gausiau susirenka prie Švenčiausiojo Viešpaties Sakramento. Tai tikroji gyvybės versmė, iš kurios teka nenutrūkstamos malonės. Laukiu bendruomenių, kurios tarnauja pasauliui. Meilė Kristui neatsiejama nuo meilės žmogui. Pagalba vargšams, ligoniams, seneliams ir vaikams padeda mums sutikti Kristų mūsų mažuosiuose broliuose. Raginu ir kviečiu jaunimą nenuilstamai ieškoti tiesos. Kristus yra mūsų kelias, tiesa ir gyvenimas. Rinkdamiesi pašaukimą, profesiją, kurdami šeimą, neišsukite iš šio tiesaus kelio, vientelio kelio, kuris veda į gyvenimą“.

-jj-

Panevėžio vyskupijos jaunimas – Milane

2005 m. gruodžio 26 – 2006 m. sausio 3 d. Panevėžio vyskupijos jaunimo būrys, apie penkiasdešimt žmonių, vadovaujant Panevėžio vyskupijos jaunimo centro vadovės Robertos Dabaraitės ir Naujamiesčio bei Berčiūnų parapijų klebono kun. Algirdo Dauknio, vyko į kasmetinį Europos jaunimo naujametinį susitikimą, organizuojamą Taizė bendruomenės. Šiais metais į susitikimą Milane susirinko daugiau nei penkiasdešimt tūkstančių jaunuolių ne vien iš Europos, bet ir iš Kinijos, Japonijos. Iš Lietuvos į šį susitikimą atvyko per aštuonis šimtus jau-

nuolių, kuriuos lydėjo penki kunigai. Susitikime taip pat dalyvavo Vilniaus šventojo Juozapo ir Kauno kunigų seminarijų auklėtiniai.

Tradiciskai piligrimai buvo apgyvendinti milaniečių šeimose, kad turėtų progą pasidalyti tikėjimu, išgyventi džiaugsmą, pažinti unikalią Italijos kultūrą. Kiekvieną rytą jaunimas iš įvairių Europos valstybių rinkdavosi į parapijas, kur drauge giedodavo, meldavosi, turėdavo laiko pabūti tyloje, pamąstyti. Vėliau visi kartu ieškodavo atsakymų į klausimus, kokia ta ramybė, kurią duoda Dievas, ką reiškia mylėti; svarstė, ką reiškia „eiti į meilės bendrystę“ ir t. t. Dalis jaunimo per pamaldas giedodavo chore, lankydavo repeticijas, mokydavosi giesmių. Daug savanorių dirbo gatvėse, metro stotyse, patarnaudavo per pietus ir vakarienę dalydami maistu, rinkdami šiukšles ar tiesiog draugiškai nusišypsodami. Daug žmonių buvo galima pamatyti didžiulėje tylos salėje, kur jaunimas rinkdavosi apmąstyti savo gyvenimo kelią, nurimti, susikaupti. Daugelis šventė ir Susitaikinimo sakramentą. Vakarinėse Taizė pamaldose meldėsi už taiką įvairiuose regionuose, už pasaulio valstybių vadovus, už šeimas, ligonius ir t. t. Kiekvieną vakarą pradžiuogindavo brolio Alois apmąstymas, o vėliau malda prie kryžiaus. Jaunimas taip pat skaitė brolio Roger „Nebaigtą laišką“, susipažino su miesto istoriniais-kultūriniais paminklais. Lietuvių delegacijai teko didelė garbė švęsti Eucharistiją gruodžio 31 d. vakarą XI a. pastatytoje Duomo katedroje. Šv. Mišioms vadovavo kun. Arūnas Kesilis iš Vilniaus.

Svarbiausias tokių susitikimų tikslas – kartu išgyventi ir švęsti tikėjimą, džiaugtis juo bendraminčių gretose. Tokie susitikimai iškelia užduotį parsivežti tą bendrystės patirtį į savo šalį ir bandyti ją gyventi skleidžiant tikėjimą savo aplinkoje. Jaunimas Milane sustiprino savo pasiryžimus, diskutavo apie taiką, ramybę šeimose ir kiekvienoje valstybėje, pasisėmė jėgų – tikėjimo, vilties ir meilės, kad galėtų gyventi kasdienybėje. Pasak brolio Roger, Taizė bendruomenės įkūrėjo, pirmiausia būtina sustoti prie širdies taikos, nes nuo jos visa prasideda.

Jaunieji piligrimai iš Panevėžio vokiečių katedros kartu su vadovais dar aplankė Vieną, Bratislavą, Varšuvą.

-jj-

RAUPSUOTASIS

6 eilinis sekmadienis (B)

Kun 13, 1–2. 44–46; 1 Kor 10, 31 – 11, 1; Mk 1, 40–45

Šiandien prieš mūsų akis raupsuotas vyras. Raupsai yra sunki, lėtinė, infekcinė liga. Šiuo metu raupsai labiausiai paplitę Afrikoje, Azijoje, Pietų Amerikoje. Tai nepagydoma liga. Kristaus laikais sergantieji raupsais buvo laikomi nešvariais. Jie negalėjo dalyvauti bendruomenės gyvenime, jų neįsileisdavo į miestus. Raupsuotiesiems buvo draudžiama bendrauti su sveikaisiais. Artėdami prie žmonių, jie turėdavo šaukti: „Esu nešvarus!“ Žmonės, atpažinę raupsuotuosius, vydavo juos šalin. Gailėstingieji jiems iš tolo numesdavo išmaldą.

Šiandien Evangelijoje girdėtas pasakojimas apie raupsuotąjį yra ne vien tik pagydimas. Pirmųjų amžių krikščionys jame įžvelgė gilią simbolinę prasmę. Raupsuotojo išgydimas jiems gyvai priminė nusidėjėlio dvasinį išgydimą. Bažnyčią jie vertino kaip išgelbėtojų bendriją. Pasak šv. Pauliaus, Kristus Bažnyčią pašventino apvalydamas „vandens nuplovimu, <...> kad padarytų sau garbingą, neturinčią jokios dėmės, <...> bet šventą ir nesuteptą“ (*Ef 5, 26–27*). Mes patys savo tikėjimą išpažindami sakome: „Tikiu vieną, šventą, visuotinę, apaštalinę Bažnyčią“.

Deja, nūdienos žmogus žvelgia į Bažnyčią su nepasitikėjimu. Jam vis vaidenasi, kad ji kažką atima, varžo laisvę, pavydi džiaugsmo. Jis piktdžiugiškai skaičiuoja kunigų nuodėmes. Ką manyti apie Bažnyčios vaikų nuodėmes? Ar jos nenustelbia Bažnyčios šventumo? Nuodėmingi Bažnyčios nariai nemažina jos orumo, nes šventumas žemėje niekada nėra atbaigtas. Klausime savęs, kaip pasijusčiau tokioje Bažnyčioje, kur šventumas jau būtų įgyvendintas iki galo? Kaip, iš prigimties palinkęs į nuodėmę, bendraučiau su šventais jos nariais, neturinčiais jokių žmogiškųjų silpnųjų, kaip atskleisčiau savo sąžinę kunigui, kuris nebūtų patyręs nuodėmės kartumo? Gražų ir guodžiantį pamokymą duoda mūsų Mokytojas. Tik du žodžiai: *kviečiai ir raugės*. Ačiū tau, Viešpatie, už šį mums suprantamą ir paguodžiantį palyginimą apie kviečius ir rauges. Tarnai, išvydę tarp kviečių rauges, savo šeimininkui geranoriškai pasisiūlė: „Jei nori, mes eisime ir jas išravesime“. Šeimininkas tarnams atsakė: „Ne, kad kartais, ravėdami rauges, neišrautumėte su jomis ir kviečių. Palikite abejus augti iki pjūties. Pjūties metu aš pasakysiu pjovėjams: ‘Pirmiau išrinkite rauges ir suriškite į pėdelius sudeginti, o kviečius sukraukite į mano kluoną’“ (plg. 13, 24–30). Pasvarstykime, kiek šventųjų iš savo kalendorių turėtų išbraukti Bažnyčia, jeigu Dievas skubėtų ravėti rauges. Ačiū tau, Viešpatie, kad esi kantrus ir gydai mūsų ligas. Kas suskaičiuos, kiek nusidėjėlių maldavo: „Viešpatie, jei panorėsi, gali mane padaryti švarų“? Būkime tikri, kad nė vieno nuoširdžiai maldaujančio Viešpats nepaliko be atsako. Net merdėdamas Jėzus išgirdo nusidėjėlio maldavimą ir jam pasakė: „Iš tiesų sakau tau: šiandien su manimi būsi rojuje“ (*Lk 23, 43*). Mes, XXI amžiaus vaikai, nepažįstame, kas yra raupsai, deja, mums nesvetima kita nelaimė – nuodėmė. Vagystės, plėšimai, žmogžudystės, nesąžiningumas, svetimavimas, paleistuvystės plinta tartum epidemija. Nepadedą nei švietimas, nei policija, nei jokios antikorupcinės programos. Tai mūsų dienų ligos, ir jų nemažėja. Kas galėtų jas pagydyti?

Pasiklausykime vieno nesėkmingo laikų žmogžudžio istorijos. Italijoje, Netunno vietovėje, dvi šeimos nuomojo nedidelį ūkį. Tai neturtinga našlė Goretti su šešiais vaikais ir našlys Serenelli su sūnumi Aleksandru. Gorečių šeimoje vyriausias vaikas ir pagrindinis darbininkas buvo Marija. Serenelio šeimos galva dažnai išgėrinėjo, ir jo sūnus Aleksandras augo be priežiūros. Aleksandras

savo vylingomis kalbomis norėjo Mariją palenkti nedorai draugystei. Kai žodžiai nepadėjo, mėgino tai padaryti jėga. Marijai pavyko pasipriešinti, bet ją nuolat baugino Aleksandro kaimynystė. Ji prašė motiną, kad nepalikėtų jos vienos, bet motina nesuprato pavojaus. 1902 metų birželio 5 dienos popietę Marija Goretti buvo viena. Netikėtai pasirodęs Aleksandras užčiaupė mergaitei burną ir tempė į savo kambarį. Mergaitei ginantis, Aleksandras pačiupo peilį ir smogė Marijai į krūtinę. Po to – dar ir dar, iš viso 14 smūgių. Kaimynai, pajutę, kad vyksta kažkas negero, atskubėjo į pagalbą. Sunkiai sužeista mergaitė buvo skubiai nugabenta į artimiausią ligoninę ir dar išgyveno vieną parą. Prieš mirtį ji kartojo Jėzaus ir Marijos vardus. Kai jos paklausė, ar atleidžia savo žudikui, ji aiškiai atsakė: „Taip, aš atleidžiu jam. Danguje aš melsiu jam atsivertimo malonės. Dėl Jėzaus, kuris atleido atgailaujančiam nusikaltėliui, noriu jį turėti danguje arti savęs“. Marijos laidotuvėse dalyvavo tūkstantinės minios, ypač daug jaunimo. Aleksandras buvo nuteistas 30 metų kalėti. Keletą metų jis nerodė atgailos ženklų. Tačiau vieną naktį sapne jam pasirodė jo nužudytoji Marija. Ji skynė gėles ir tiesė jam. Nuo to laiko Aleksandras pasikeitė. Prieš laiką paleistas iš kalėjimo, jis nuskubėjo pas Marijos motiną ir paprašė atleidimo. Motina ramiai atsakė: „Jei Dievas tau atleido, kaip aš galėčiau neatleisti?“ Tais pačiais metais per Kalėdas Marijos motina ir Aleksandras klūpojo prie to paties Dievo stalo ir priėmė šv. Komuniją. Šiandien Marija Goretti yra šventoji, o Aleksandro sielos išgydymas yra brangi pamoka apie Dievo gailestingumą. Jis yra tas raupsuotasis, kurį Viešpats išgydė. Savo galią gydyti sielos raupsus Kristus paliko Bažnyčiai: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tiems jos atleistos, o kam sulaukysite, – sulaukytos“ (Jn 20, 22–23).

Matydami kunigus klausyklose, nepamirškite, kokią jie gavo nuostabią galią. Nežiūrėkite, ar kunigas senas, ar jaunas, gražus ar negražus, jo išrišimo žodžiai gydo visas sielos žaizdas, kai tik mes to norime ir atsiveriame.

NUODĖMIŲ ATLEIDIMAS

7 eilinis sekmadienis (B)

Iz 43, 18–19. 21–22. 24–25; 2 Kor 1, 18–22; Mk 2, 1–12

Šiandien Evangelija perteikia Kristaus žodžius paralyžiuotam ligoniui: „Sūnau, tau atleidžiamos nuodėmės“. Mes nujaučiame, kad ligonis laukė ko kito. Juk Jėzus jau buvo pagydęs daugelį žmonių. Taigi ir šis invalidas pirmiausia laukė pagydymo. Taip pat ir atnešusieji ligonį tikėjosi, kad Jėzus ligonio pagailės ir jį pagydys. Jėzus, tiesa, pagydo ligonį, bet pirmiausia atleidžia nuodėmes. Padaro tai, kas *jam* yra svarbiausia. Evangelijos pasakojimas mus skatina atsigręžti į nuodėmę. Dar niekada pasaulyje nebuvo taip mažai rūpinamasi nuodėme kaip mūsų laikais, ir, deja, niekada ji nebuvo taip išplitusi kaip nūdien. Mūsų amžius vadinamas informacijos amžiumi. Ko tik nesužinome iš spaudos, televizijos, interneto? Bet pamėginkite šiandieną surasti rimtos informacijos apie nuodėmę. Tikriausiai nepasiseks. O gal apie nuodėmę neverta kalbėti, nes ji prarado aktualumą? Vis dėlto Šventajame Rašte nuodėmės tema nuskamba labai dažnai. Pati pirmoji Šv. Rašto knyga pasakoja apie pirmųjų tėvų nuopuolį. Paragavę uždrausto medžio vaisiaus, pirmieji žmonės slapstėsi. Toliau toje pat knygoje skaitome apie Kainą, kurį Viešpats prakeikė už tai, kad jis užmušė savo brolių.

Nuodėmė sena, kaip sena žmonija, bet jos iš gyvenimo nepašalina nei mokslas, nei menas, nei technika. Nūdienos žmogui atrodo, kad kalbėti apie nuodėmę nmodernu: tai jau atgyvenusi sąvoka. Užuoat sakę „nuodėmė“, mes verčiau sakome „klaida“, „nerūpestingumas“, „neišauklėjimas“... Kodėl taip nenoriai kalbame apie nuodėmę? Šį reiškinį galima būtų paaiškinti žmogaus perdėta savigarba. Mes labai nenoriai pripažįstame savo dvasios disharmoniją. Nuolat kuriame doro, garbingo žmogaus įvaizdį. Kai mums kas nors primena nuodėmę, mes vos akies kraštelio žvilgterėje į save pamatome, kad mūsų kilnaus ir doro žmogaus įvaizdis netikras. Modernioji askezė kalba apie dvejoją žmogaus paveikslą. Vienas – labai gražus, kilnus, doras ir šventas – toks, kokį prieš akis turėjo Dievas kurdamas žmogų. Kitą paveikslą pats žmogus susikuria. Žmogaus gyvenimo prasmė – artėti prie to idealaus paveikslo, kurį savo plane matė Dievas. Šiam žmogaus uždaviniui įgyvendinti labiausiai kliudo nuodėmė, nes ji nuolat iškreipia Dievo kūrinių. Kristus, prieš išgydydamas paralyžiuotąjį, pirmiausia norėjo atkurti žmoguje tai, kas jame buvo Dievo numatyta. Atleidęs jam nuodėmes, Kristus atkūrė jame Dievo paveikslą ir panašumą.

Kaip dažnai reikėtų mums pamąstyti apie dvejoją savo veidą: tą, kurį rodome žmonėms, ir tą, kurį nori mummyse regėti Dievas. Kristus mus įspėjo: „Nėra nieko uždengta, kas nebus atidengta, ir nieko paslėpta, kas nepasidarys žinoma“ (Lk 12, 2). Pasakojama, kad Pranciškus Ksaveras, laivu plaukdamas į Indiją, pats skalbdavo savo baltinius. Kažkas pastebėjo, kad apaštališkajam pasiuntiniui nedera savęs žeminti tokiu darbu. Pranciškus į tai atsakęs: „Tėra tik vienas žmogų žeminantis dalykas – tai nuodėmė“. Niekas taip suprantamai ir apčiuopiamai nekalba apie

nuodėmę kaip mūsų pačių sąžinė. Didysis rašytojas ir psichologas Dostojevskis sako, kad nusikaltėlis grįžta į nusikaltimo vietą. Jis tarsi nori save apgauti: gal tai nebuvo taip bloga, gal to apskritai nebuvo. Bet sąžinė nenumaldomai jam primena kiekvieną nusikaltimo smulkmeną. Žmogžudys Roskolnikovas, padaręs nusikaltimą, visiškai prarado ramybę. Sąžinės nerimas galiausiai privertė jį pasiduoti policijai. Kaip giliai į žmogaus širdį prabyla žmogaus sąžinė! Žmogžudys būtų viską atidavęs, kad tik kas būtų sugrąžinęs jam ramybę.

Didysis Indijos sūnus Mahatma Gandis dienoraštyje aprašo savo pirmąją vagystę. Jis buvo pasiskolinęs pinigų ir, neturėdamas iš ko jų gražinti, pavogė savo tėvo auksinę apyrankę. Tėvas jos nepasigedo, ir vagystė liko nepastebėta. Deja, jaunuolis neturėjo ramybės. Kartą, sutikęs tėvą, jau norėjo prisipažinti, bet kažkas tarsi užčiaupė lūpas. Pagaliau savo kalbę surašė ant kortelės, prašydamas atleidimo. Ką tuomet išgyveno šis didis žmogus, žinome iš jo dienoraščio. Jame Mahatma rašo: „Tėvas, perskaitęs mano raštelį, užsimerkė ir, akimirka patylėjęs, raštelį suplėšė. Paskui pasakė: „Labai gerai, sūnau, kad šitai padarei“. Nuo to laiko mano santykiai su tėvu tapo visai kitokie. Supratau, kad aš tėvą myliu ir kad tėvas myli mane. Daugiau jokie šešėliai mūsų santykių nedrumstė“.

Ignaco Kliugo (I. Klug) knygoje „Sielos gėmės“ aprašytas vieno nusikaltėlio skundas: „Kai girdžiu bažnyčios varpus, prieš mane iškyla mano vaikystės prisiminimai. Trumpam pasijuntu tarp savo namiškių, su kuriais nuskambėjus vakaro maldos varpui aš drauge meldavaus... O, kad būčiau ir vėliau meldęsis, kad būčiau lankęs bažnyčią, kad būčiau stropiai dirbęs, užuot girtuokliavęs, – nesėdėčiau dabar pataisos namuose“.

Prisikėlusio Kristaus pirmasis pavedimas saviesiems apaštalams buvo nuodėmių atleidimas: „Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos, o kam sulauksite – sulaukytos“ (Jn 20, 23). Kristus įsikūnijo, kentėjo, numirė ant kryžiaus ne tam, kad gydytų mūsų kūno ligas, bet kad pašalintų didžiausią kliūtį, kuri kaip neperžengiama siena skiria mus nuo Dievo. Savo Bažnyčiai jis paliko Susitaikymo sakramentą, griauančią nuodėmės viešpatavimą. Ligonį Kristui atnešė keturi vyrai. „Negalėdami dėl minios prinešti jį prie Jėzaus, jie praplėšė stogą namo, kur jis buvo, ir padarę skylę, nuleido žemyn neštuvus, ant kurių gulėjo paralyžiuotasis“. Vyrų pastangos pasiteisino. Mieli tikintieji, visos mūsų pastangos kovoje su nuodėme pasiteisina šimteriopai. Nepagailėkime pastangų – darbuokimės patys, padėkime savo vaikams, jaunimui, artimiesiems! Naudokimės mums Kristaus paliktomis priemonėmis! Mums prie Kristaus nereikia leisti pro stogą: bažnyčių durys atviros, klausykdami nesunkiai galime rasti kunigą, kuris ištars: „Sūnau, tau atleidžiamos nuodėmės“.

Parengė V. S.

Kardinolas Christoph Schönborn

Apie rūšių įvairovę kūriniuose

Trečioji katechezė

(Vienos šv. Stepono katedra, 2005 m. gruodis)

Antroje katechezėje apie tikėjimą sukūrimu kalbėjome bendrai: „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę“. Visa, kas yra, pasak tikėjimo sukūrimu, kyla iš Kūrėjo nepelnyto suverenaus akto. Tą išpažįstame *Tikėjimo išpažinime* išreikšdami tikėjimą į vieną Dievą, Tėvą, dangaus ir žemės Kūrėją. Bet, pamėginus prie klausimo prisiartinti labiau, jis darosi sunkesnis: ką tai konkrečiai reiškia? Pradžios knygoje, Biblijos pirmajame skyriuje, sakoma, jog Dievas sukūrė visas rūšis. Ar jos buvo sukurtos kaskart atskiru kuriamuoju aktu? Šimtmečius iki XVIII ir XIX a. gyvavo įsitikinimas: rūšys yra nekintamos ir sukurtos Dievo, kiekviena iš jų atskirai. „Rūšių kaita“ – ši idėja kelią ėmė skintis XIX a. Pasak jos, rūšys išsirutuliojo laipsniškai nuo paprasčiausių pradmenų iki sudėtingų žinduolių ir žmogaus. Jos nėra nekintamos, ir jų atsiradimą galima visiškai paaiškinti natūraliomis priežastimis!

Darwino pagrindinio kūrinio pavadinimas – „*Origin of Species*“, „Rūšių atsiradimas“ natūraliosios atrankos būdu. Šio – dar kartą kartoju – pasaulinės reikšmės kūrinio (kuris, nors ir daug kur kritikuotinas, vis dėlto yra klasikinis!) pratarmės pabaigoje Darwinas taip apibendrina savo teorijos siekį bei esmę:

„Esu tvirtai įsitikinęs, kad rūšys nėra nekintamos, bet kad tam tikrai giminei priklausantieji yra kitų, dažniausiai jau išnykusių rūšių palikuonys ir kad pripažintos tam tikros rūšies atmainos yra šios rūšies palikuonys. Ir lygiai taip pat tvirtai esu įsitikinęs, kad natūralioji atranka yra svarbiausia, nors ir ne vienintelė, kaitos šerdis“.

Sąžiningai, intensyviai galvėdamasis, Darwinas atsakė savo ankstesnio, Biblija grindžiamo požiūrio, kad, anot jo paties žodžių, „kiekviena rūšis sukurta savarankiškai“. Laiške savo draugui Josephui D. Hookeriui jis 1844 m. rašė: „It is like confessing a murder“ („tai tarsi prisipažintum nužudęs žmogų“) – taip jis jautėsi atsakydamas minties, kad rūšys yra Dievo sukurtos nekintamos, ir vietoj jos plėtodamas rūšių atsiradimo be „ypatingų kuriamųjų aktų“, visiškai natūraliai, idėją.

Šitaip dramatiškai Darwinas XIX a. įžengė į viešumą ir susilaukė neįtikėtinos sėkmės. Šiandien daug kas sako, jog tai tiesiog ne teorija, bet faktas. Tuo suabejojus ar bent tik iškėlus klausimų, kai kas reaguoja labai jautriai bei dirgliai, maža to, agresyviai. Tuo tarpu pastarųjų mėnesių debatai aiškiai parodė, kad klausimams dar yra daug erdvės ir jos jiems būtina palikti, kad kritinius klausimus kelia ne tik „varginantys skundeivos“ ar „siaurakakčiai fundamentalistai“, bet ir rimti tyrinėtojai, rimti tiesos ieškotojai. Dalykui jie taip gerai

pasitarnauja, nes mokslui nieko nėra blogiau kaip draudimas klausti bei ieškoti.

Šiandien norėčiau žengti drąsų žingsnį – panagrinėti pasakojimą apie sukūrimą, pirmąjį Pradžios knygos skyrių; šis pasakojimas nėra mokslinė žinia, nes jis tikrai nėra mokslinis šiuolaikinio gamtamokslio prasme, tai veikiau tekstas, pateikiantis esminę žinią, nukreiptą į mąstymą ir todėl svarbią ir pokalbiui su mokslu.

Žvilgsnis į pasakojimo apie sukūrimą žinią

Pradžios knygoje, kalbant apie trečiąją kūrimo dieną (1, 11–13), rašoma: „Dievas tarė: ‘Teželdina Žemė augmeniją: augalus, duodančius sėklą, ir visų rūšių vaismedžius, vedančius žemėje vaisius su sėklomis!’ Taip ir įvyko. Žemė išželdino augaliją: augalus, duodančius savo sėklą, ir visų rūšių medžius, vedančius vaisius su sėklomis. Ir Dievas matė, kad tai gera. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, trečioji diena“.

Po to, kaip žinome, eina ketvirtoji kūrimo diena, kaip tik dabar sukuriama žvaigždės, „šviesuliai dangaus skliaute“. Pati šviesa, pasak Pradžios knygos, sukurta pirmąją dieną. Prisiminkime Haydno „Sukūrimą“ ir nuostabų šviesos sukūrimo momentą. Po to – penktoji ir šeštoji kūrimo diena: atsiranda gyvūnai vandenyje bei žemėje ir galiausiai sukuriama žmogus:

„Dievas tarė: ‘Teknibžda vandenys gyvūnų daugybe, teškraido paukščiai viršum žemės po dangaus skliautu!’ Taip ir įvyko. Dievas sukūrė didžiuosius jūros gyvūnus bei kitus judančius visų rūšių gyvūnus, knibždančius vandenyse, ir visus visų rūšių sparnuočius. Ir Dievas matė, kad tai gera. Dievas palaimino juos, tardamas: ‘Būkite vaisingi ir dauginkitės! Pripildykite jūrų vandenį, o paukščiai tesidaugina žemėje!’ Atėjo vakaras ir išaušo rytas, penktoji diena. Dievas tarė: ‘Tepagimdo žemė visų rūšių gyvūnus: galvijus, roplius ir visų rūšių laukinius gyvūlius!’ Taip ir įvyko. Dievas padarė visų rūšių laukinius žemės gyvūlius, visų rūšių galvijus ir visų rūšių žemės roplius. Ir Dievas matė, kad tai gera. Tuomet Dievas tarė: ‘Padarykite žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą; tevaldo jis ir jūros žuvis, ir padangių sparnuočius, ir galvijus, ir visus laukinius žemės gyvūlius, ir visus žemėje šliaužiojančius roplius!’ Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; kaip vyrą ir moterį sukūrė juos“ (Pr 1, 20–27).

Akivaizdu, kad šis tekstas nėra gamtamokslinis dokumentas. Šventajame Rašte to ir nesiekama. Pacituosiu jums gražią šventojo Augustino mintį iš jo rašto, kuriam kritikuojamas manichėjas Feliksas:

„Evangelijoje neparasyta, jog Viešpats sakęs: „Siunčiu jums Šventąją Dvasią, idant ji jus pamokyti, kas yra saulės ir mėnulio judėjimas“. Jam rūpėjo, kad būtų krikščionių, o ne astronomų! Norint tapti pastaraisiais, užtenka žinių, kurių žmonės apie šiuos dalykus savo naudai gali

išmokyti mokykloje! Tiesa, Kristus sakė, jog Šventoji Dvasia ateisianti, kad pamokyti mus visokios tiesos, bet jis ten nekalba apie saulės ar mėnulio judėjimą! Bet jeigu manai, kad mokymas (apie šiuos dalykus) priklauso tiesai, kurią Kristus pažadėjo suteikti per Šventąją Dvasią, tada tavęs klausiu: kiek gi yra žvaigždžių? Teigiu, jog tokie dalykai krikščioniškajam mokslui nepriklauso... tuo tarpu tu tvirtini, jog jam priklauso ir tai, kaip buvo sukurtas pasaulis ir kas pasaulyje vyksta“ (Augustinas. *Contra Felicem Manichaeum* I, 10 [PL 42, 525]).

Tad jau Augustinas mums rodo: tyrimus norint išsiaiškinti „kaip“ galime ramiai palikti mokslui, nes Kristus neketino mūsų to mokyti. Bet net ir tada, ar turėtume laikytis griežto atidalijimo: čia – tikėjimas su savo dokumentais, Biblija, Bažnyčios magisteriumu bei jo apmąstymais, o ten – gamtamokslis su savo metodais, hipotezėmis, teorijomis bei rezultatais? Taip griežtai atskirti neįmanoma. Juk tikėjimas, lygiai kaip ir mokslas, turi reikalą ir su gyvenimu.

Didysis teologas Karlas Rahneris jau 1959 m. yra pareiškęs, jog teologui nevalia laikytis taip „tarsi gamtamokslio ir teologijos klausimai bei žinios neturėtų jokių sąlyčio taškų“ (Karl Rahner. *Vorwort zu Paul Overhage: Um das Erscheinungsbild des ersten Menschen*. 3D7, Freiburg 1959). Tas pat, žinoma, pasakytina ir gamtamokslio atstovų atžvilgiu. Todėl man visiškai nepriimtini šūksniai iš gamtamokslio stovyklos į tokius klausimus nesikišti. Pripažįstu, kad gamtamoksliniu aspektu nesu kompetentingas, tačiau, manau, kad šiek tiek išmanau teologiją, ir laikausi nuomonės, jog mums visiems naudinga kelti vienas kitam klausimus, keistis tarp savęs mintimis.

Juk čia aptarinėjami klausimai svarbūs visiems. Todėl neturėtų būti draudžiama klausti, mąstyti, kritikuoti, tarti savo žodį! Tad džiaugiuosi, kad debatai šiuo klausimu plėtojami ir toliau.

Dar kartą: Biblija nėra gamtamokslinis pranešimas ir nesiūlo kokios nors teorijos apie pasaulio atsiradimą ir rūšių išsirutuliojimą. Tačiau gamtamokslinė rūšių atsiradimo traktuotė nėra vienintelis artinimosi prie tikrovės būdas. Manau, jog turėtume nuolatos pabrėžti: prie tikrovės galima artintis įvairiopa – filosofiniu, meniniu, religiniu ir gamtamoksliniu būdu. Vienas būdas ne mažiau tikras už kitą, visi jie tėra skirtingi artinimosi prie tos pačios tikrovės būdai.

Ką mums sako septynios kūrimo dienos

Biblija nėra gamtos mokslo vadovėlis, tačiau joje irgi pateikiami artinimosi prie tikrovės būdai. Pamėginasi atkreipti dėmesį į kelias ištaras apie tikrovę iš Pradžios knygos pirmojo skyriaus. Kadangi yra septynios kūrimo dienos, šešios, kai Dievas darbavosi, ir septintoji, kai jis ilsėjosi, norėčiau išskirti septynis punktus, septynias kūrimo dienas, ir į juos kartu su jumis šiek tiek pasigilinti.

1. Visa, kas yra, yra sukurta.

Tai pirmutinė pamatinė Biblijos ištara apie tikrovę. Tai visa kita laikantis pagrindas. Niekas iš to, kas yra, nėra „pats iš savęs“. Niekas iš to, kas yra, nėra pats savęs padaręs, pats savęs sukūręs. Gamtamokslyje šiandien daug aptarinėjama, kokių mastu egzistuoja tai, kas vadinama „savaimine organizacija“. Toks reiškinys kaip savaiminė organizacija iš tiesų gali egzistuoti. Čia norėčiau atkreipti dėmesį į Ericho Jantscho, austro, dėsiusio Berklyje, knygą: „*Die Selbstorganisation des Universums. Vom Urknall zum menschlichen Geist*“ (München 1979). Tačiau iš savęs paties niekas neturi būties bei veikimo. Apaštalas Paulius apie žmogų kartą yra pasakęs žodžius, tinkančius ir visai kūriniui: „Ir ką gi turi, ko nebūtum gavęs?“ (1 Kor 4, 7).

Tokia yra pirmoji Biblijos mums sakoma tiesa. Ir ši tiesa iki tam tikro laipsnio visiškai prieinama protui. Aš nesu pats iš savęs ir pati iš savęs nėra mane supanti tikrovė. Prie to nuolatos grįšiu kitose katechezėse.

2. Pasauliui būdinga neapsakoma įvairovė – žmonių ir kūrinių įvairovė, žvaigždžių įvairovė, įvairovė mūsų planetoje, beribė gyvybės, augalijos ir gyvūnijų įvairovė.

Pagrindinė pirmųjų Biblijos puslapių žinia yra tokia: ši įvairovė yra gėris, ji yra norėta Dievo, ji yra Dievo valios padarinys. Bibliškai išlavintai ausiai tai galbūt artima, tačiau mąstymo istorijai tikrai ne. Šiek tiek pasidairius žmogaus mąstymo istorijoje, aiškiai iškyla dvi didelės pakraipos, priėjusios prie visiškai kitų rezultatų. Dvasios istorijoje visados teko užsiiminėti negincijamu įvairovės faktu. Bet kodėl egzistuoja tai, kas įvairu? Nesitenkinant paviršutinišku konstatavimu, kad kas nors tiesiog „čia“ yra, tenka leisti gilyn bei klausti: iš kur kyla daugis, įvairovė, daugialypiškumas?

Viena mąstymo tradicija teigia: daugis yra „nelaimingo atsitikimo“, taip sakant, „pirmapradžio nelaimingo atsitikimo“ ženklas. Iš pradžių būta tik vienybės, vienio. Dėl „pirmapradžio nelaimingo atsitikimo“ vienybė sudužo ir atsirado daugybė. Tarsi kaskadomis vienis išsi-sklaidė į įvairovę. Tokia mąstymo tradicija pirmiausia aptinkama neoplatonizme, taip pat vadinamajame gnosticizme, plačiai paplitusiam iki šiandien. Įvairovė šiai mąstymo tradicijai yra nuopuolio, dekadanso ženklas, ir juo toliau pasaulis nuo vienybės, juo jis silpnesnis, įvairialypiškesnis, kraštutinę ribą, pasak neoplatonizmo, sudarant materijai, kuri taigi vertinama visiškai neigiamai. Įvairovė išreiškia dekadentinę neigiamą būklę. Iš tiesų to neturėjo nutikti. Todėl šiai mąstymo tradicijai visada svarbu vėl panaikinti įvairovę, sugrįžti į vienybę: įvairovė vėl nurinktna, kad būtų įkelta į vienybę.

Manau – ir sakau tai labai atsargiai, – kad šios mąstymo tradicijos „atmaina“ yra budistinė pasaulėžvalga. Sakau tai atsargiai, nes ją tikrai per menkai išmanau.

Kiek esu susipažinęs, šiai didžiajai religinei Azijos tradicijai pasaulio įvairovė yra „maya“, apgaulė, iliuzija.

Kitą požiūrį labai išpopuliarino evoliucionizmas. Jis tapo toks populiarus, kad mūsų šiandienėje gyvenimo jausenoje laikomas savaime suprantamybe, savotiška nebesuabejotina savaime suprantamybe. Tai tvirtinimas ir daugelio įsitikinimas, jog visa to, kas gyva, įvairovė yra ne tvarkančiojo proto, valios, „kūrimo plano“ išraiška, bet atsitiktinumo vaisius. Atsitiktinumo ir būtinumo žaismas per atsitiktinius pokyčius bei išgyvenimo galimybes kovojant už būtį pagimdęs didžiulę įvairovę, besispraudžiančią į visas pasaulio nišas bei visus kampelius, kur tiktai kaip nors gali rutuliotis gyvybė. Tad gyvybės įvairovė būtų begalinis atsitiktinių pokyčių ir lygiai tokių pat atsitiktinių išgyvenimo galimybių žaismas. Visa vyksta taip, kad kokiam nors atsitiktiniam pokyčiui randasi gera galimybė, taip sakant, niša, išlikti bei įsitvirtinti. Šiuo požiūriu neįtikėtina gyvybės formų gausa atsirado būtent šitaip – užpildant visas įsivaizduojamas žemės nišas išsirutuliojo neapsakoma ir begalinė gyvybės formų įvairovė.

Savo garsiaame veikale Darvinas nuolatos kovoja su idėja, jog tam, kad paaiškintum rūšių įvairovę, būtina pasitelkti „kūrimo planą“. Jis trokšta tai kuo aiškiau „paaiškinti natūraliai“. Jis nori surasti paaiškinimą, kuris nereikalautų remtis kuriamaisiais aktais. Pabrėžkime: tai visiškai teisėta. Net jei Darwinui buvo susidaręs įspūdis, jog jis čia daras „žmogžudystę“, nes turėjo ar tarėsi turįs įveikti savo paveldėtus religinius įsitikinimus, tai visiškai teisėta. Gamtamoksliniam metodui rūpi natūralios priežastys, rūpi kuo išsamiau paaiškinti bei pagrįsti sąryšius natūraliomis priežastimis. Šis metodinis apsiribojimas tikrai natūralių priežasčių paieška lėmė būtent šio metodo, kuriuo pasiekta milžiniškų rezultatų, sėkmės istoriją. Pavojus tik tas, jog užmirštos šio metodo ribos ir manoma, kad dabar jau išvysta viskas. Iš tiesų labai tiksliai tepažvelgta į siaurą segmentą, kurio nevalia laikyti visa tikrove.

Biblijos akimis, įvairovė nėra nei nelaimingas atsitikimas, nei atsitiktinumas, ji išreiškia Dievo esmę ir valią.

Šventasis Tomas Akvinietis, didysis mokytojas apie kūrinių, savęs klausia, ar daiktų daugis bei skirtingumas šiame pasaulyje kyla iš Dievo. Jis aptarinėja jau Antikoje žinotą atomistų, materialistų tezę apie atsitiktinumą bei priešpriešina jai poziciją, kad įvairovė yra Dievo norėta:

„Juk jis pašaukė daiktus į egzistenciją, kad perteiktų kūriniams savo gerumą bei per kūrinius jį išreikštų. O kadangi vienu kūriniu jo neįmanoma pakankamai išreikšti, jis sukūrė daug ir skirtingų kūrinių, idant tai, kuo vienas kūrinys nepajėgia dieviškojo gerumo išreikšti, būtų papildyta kitu. Juk gerumas, kuris Dieve yra paprastas ir vienalytis, kūriniuose yra daugialypis ir padalytas“ (Tomas Akvinietis. *Summa Theologica* I, 47, a. 1).

Kitaip tariant, Dievui atspindėti vieno kūrinio nepakanka. Dievo apstumui atspindėti reikia jų ištiso apstumo.

Kūrinių įvairovė yra daugialypė Dievo gerumo išraiška. Iš to išplaukia pamatinis padarinys: tikėjimo sukūrimu akimis, visi kūriniai yra teigiami. Išminties knygos vienoje vietoje sakoma: „Tu neįjauti neapykantos nė vienam savo kūrinį“. Nėra nė vienos neigiamos sukurtybės. Visi kūriniai yra savaip vertingi, savaip geri. Kiekvienas kūrinys, žvaigždė ar akmuo, gelė ar medis, gyvūnas ar žmogus, savitai atspindi Dievo tobulumą ir gerumą.

Visi jie, kaip tokie, vertingi, visi geba savarankiškai veikti; prie to dar grįšime. Tad tikėjimas sukūrimu esmingai pagrindžia teigiamą požiūrį į kūriniją ir į visas jos apraiškas bei pakopas. Atskirai dar turėsime paklausti: jei jau taip yra, kodėl šioje geroje kūrinijoje tiek daug žiaurumo, tiek daug to, kas neigiama?

Evoliucionizmas kaip pasaulėžiūra (ne kaip mokslinė teorija) vargo čia turi daug daugiau. Jam visa yra apimta tėkmės. Iš tiesų realiai nėra rūšių, giminių, daiktų savibūties. Tai, ką laikome rūšimis ir individualiais rūšyse, iš tiesų tėra „momentinės nuotraukos“ didžiojoje evoliucijos upėje. Niekas, kaip toks, nėra tvarus, nieko nėra čia dėl savęs paties, visa tėra perėjimas didžiajame evoliucijos sraute, visa yra atsitiktinis vaisius, kuriam pavyko išlikti, nes buvo „tinkamesnis“ už kitus.

Manau, kad toks požiūris į kūrinijos įvairovę yra labai neteisingas. Žmogaus nuostaba gamtos įvairovės akivaizdoje, stebėjimasis kūrinijos daugialypiškumu leidžia mums nuvokti ką kita. Visų pirma, mano nuomone, evoliucionizmas kaip pasaulėžiūra neįstengia pagrįsti, kodėl kas nors kaip toks yra vertingas, jei visa yra, taip sakant, laikina, praeinama, apimta evoliucijos tėkmės.

3. Įvairovė yra tvarkinga.

Klausimas, kas tiksliai yra „rūšis“ gyvūnijoje, visada buvo labai sunkus. Ką tai reiškia? Kiek sunkus šis klausimas ribinėse srityse, kur rūšių ribų neįmanoma griežtai nubrėžti, tiek aiškus jis yra pažvelgus į didžiąsias karalijas, abi gyvybės karalijas – augaliją ir gyvūniją; juk jos aiškiai skiriasi, net jei paribuose tas ne visada visiškai akivaizdu. Biblijoje aiškiai skiriami, viena vertus, augalai ir medžiai ir, kita vertus, gyvū būtybių knibždėlynas vandenyje, sparnuočiai danguje, visų rūšių gyvūnai. Kiekvienas priklausantis savo rūšiai iki pat žmogaus.

Tai, kad rūšys egzistuoja, galėtų būti tiesiog patyrimo tikrybė: katė nėra dramblys, o šuo nėra pelė. Medis tikrai nėra paukštis, o žmogus – beždžionė (ir priešingai!). Bet kas sudaro skirtingas rūšis? Ar Dievas jas sukūrė pavieniui – daugiametę saulutę ir ginkmedį, begemotą ir voverę? Čia atsiremiamė į seną žmogaus mąstymo klausimą, kurio negali išvengti nė evoliucionizmas: visada galime stebėti tik konkrečias pavienes būtybes, ši

šuni ir šią pušį, šį žiogą ir šį žmogų. „Žmonijos“ matyti negalime, lygiai kaip ir „katiškumo“ ar „pušiškumo“. Šis labai senas ginčas, kurio aidą girdime čia, Šv. Stepno katedroje, yra ginčas dėl universalijų: ar tikrovė „žmonija“ egzistuoja, ar tai tiktai „nomina nuda“, kaip teigia Umberto Eco paskutiniajame savo garsiosios knygos „Rožės vardas“ skyriuje, taigi tiesiog pavadinimai? Nominalizmas, kuris Vienoje buvo labai paplitęs – Pilgramo sakykla yra iškalbingas šio iš pagrindų skepticizmo paženklinto mokymo XV amžiuje liudijimas, – teigia, jog iš tikrųjų nieko neįmanoma realiai pažinti, kad vadinami daiktus klaidžiojame tamsoje.

Ar egzistuoja „žmonės“ kaip rūšis, kaip giminė? Man susidaro įspūdis, jog iš tikrųjų gamtamokslininkai šio klausimo nemėgsta. Jie jo vengia, nes jis per daug filosofinis. Jis neišvengiamai veda į metafiziką, o tai šiek tiek vargina. Šis klausimas taip pat sudaro keblumų diskutuojant dėl evoliucijos, rūšių kilmės. Ar apskritai egzistuoja „rūšis“? Tai klausimas, ar apskritai egzistuoja „esmės“? Šis klausimas nėra grynai akademinis. Jį nuolat kelsime svarstydami, ar žmogus tikrai yra „kūrinijos viršūnė“. Čia susiduriame su klausimu: ar žmogus esmiškai skiriasi nuo gyvūno, ar tiesiog yra atsitiktinis gyvūno variantas.

Panašiai kyla klausimų, susijusių su pereinamąja sritimi tarp to, kas negyva, ir to, kas gyva, taip pat tarp augalijos ir gyvūnijos. Kasdienybėje čia suponuojame esminius skirtumus. Mūsų „sveikas protas“ sako, kad augalas nėra gyvūnas. Mėsa, kurią šiandien valgiau per pietus, yra gyvūno. Valgyti mėsą gali atrodyti nepadoru, nesveika ar net atmetina. Tačiau pardavinėti mėsą ir tam žudyti gyvūnus leidžiama. Tuo tarpu žmonių žudyti nevalia.

Vegetaras atsisako valgyti bei žudyti gyvūnus, bet ne augalus. Nupjauta salota irgi yra nebegyva. Tačiau tai pagrįstai laikoma menkesniu kišimusi į gamtą negu gyvūno paskerdimas. Augalai, gyvūnai, žmogus – šios trys karalijos skiriasi iš esmės, net jei ribinėje srityje jas atskirti ne visada lengva.

Toks žvilgsnis į esmiškus skirtumus būtinas, kad apskritai galėtume pažinti daiktus. Štai aš matau jus sėdinčius katedroje, ir matote mane stovintį čia, priekyje. Nors daugelio jūsų asmeniškai nepažįstu, vis dėlto esu absoliučiai tikras, kad jūs esate žmonės. Mat suvoki, kad jūs esate žmogiškosios būtybės, o ne priešingai. Tikrai ne gyvūnai ir ne augalai.

Kartu su Biblija teigdami, kad Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą ir panašumą, kartu teigiame, jog jis sukūrė kai ką naują, kai ką naują iš esmės, ką kita nei gyvūnus ir augalus, net jei visi trys artimai giminingi. Bet kaip galime pateisinti tikėjimą, kad tai yra Kūrėjo darbas, kad ši tvarka atspindi jo kuriamąją valią? Ar šventojo Pranciškaus „Saulės giesmė“ tėra pamaldus susižavėjimas

mas, ar vis dėlto žymi tikrovė? Ar tai tėra kalbos žaismas pamaldžioms sieloms, ar už kūrinių su jos karalijomis, sąrangomis bei rūšimis slypi „progetto intelligente del Cosmos“, kaip neseniai per bendrąją audienciją (2005 m. lapkričio 13 d.) sakė popiežius Benediktas XVI, „protin-gas Dievo planas pasaulio atžvilgiu“.

Darvinas norėjo parodyti, kad „rūšių atsiradimas“ nesiremia jokių kuriamuoju planu, bet tiesiog yra kilimo iš menkiausių pradmenų iki pat žmogaus genealoginis medis. Visa išsirutuliojo iš vienintelės pirmosios užuomazgos. Toks požiūris tapo neįtikėtinai patrauklus ir populiarus, bet lieka daug neatsakytų klausimų (Charles Darwin. *Origin*, Chap. XIV, 585).

Seras Charlesas Popperis, įžymusis filosofas bei mokslo teoretikas, pats yra pasakęs: „Nei Darvinas, nei koks nors darvinistas iki šiol nepateikė bent kokio nors organizmo ar organo adaptyviosios evoliucijos realaus priešastinio, tai yra gamtamokslinio, paaiškinimo. Tebuvo parodyta, jog tai įmanoma teoriškai“ (Karl Popper. *Objektive Erkenntnis. Ein evolutionärer Entwurf*. Hamburg 1984, 280).

Darvinas pats savo didžiajame veikle kartą prasarė: „Kodėl kiekvienoje geologinėje formacijoje bei kiekviename sluoksnyje neknibžda tarpinių grandžių? Geologija mums jokių būdu nerodo nepertraukiamos organinių būtybių grandinės, ir tai galbūt yra rimčiausia priešara, kurią būtų galima kelti mano teorijos nenaudai...“ (Charles Darwin. *Entstehung der Arten*. Reclam, Stuttgart 1997, 429 ir t., 462 ir t.).

Tai garsiosios „missing links“, trūkstamosios tarpinės grandys. Jei visa iš tiesų išsirutuliojo iš vienintelės pirmosios užuomazgos, tai tada turėtų būti be galo daug tarpinių pakopų, tačiau jų iki šiol neaptikta.

4. Pasakojime apie sukūrimą kalbama ne tik apie rūšių sukūrimą, bet ir apie „judėjimą aukštyn“: iš pradžių augalų pasaulis, po to gyvūnų ir galiausiai – žmogus. Nuo augalų „kylama“ prie medžių, knibždėlyno vandenyje, sparnuočių ir sausumos gyvūnų ir pagaliau žmogaus.

„Judėjimas aukštyn“ nesvetimas ir evoliucijos teorijai: nuo pirmųjų vienląsčių per žuvis, roplius, sausumos gyvūnus, beždžiones iki žmogaus. Vienas mano pažįstamas biologas mėgdavo man sakyti: remiantis Darvino teorija, daug tikėtiniau, kad galiausiai išgyvens virusai ir bakterijos. „Kovoje už būvį“ jie daug tinkamesni.

Kodėl šių „kopėčių“ viršuje stovi žmogus? Tik jis gali pažvelgti atgal. Nuo šių kopėčių viršaus galime pažvelgti atgal ir pamatyti, jog kelias, atvedęs iki mūsų, yra prasmingas. Tik mes gebame skirti, protu išsiskverbti į šį iki mūsų atvedusį kelią. Šis kelias kryptingas – bet evoliucijos teorijai šis evoliucijos kryptingumo klausimas toks sunkus! Apie tai norėčiau pakalbėti kitoje katechezėje.

5. Kartu su Bažnyčia apmąstydami Bibliją, vis susiduriame su klausimu: ar iš tikro tėra pasirinkimas, arba priimti Kūrėją bei jam vienam priskirti visą tapsmą, arba visa kildinti vien iš natūralių, materialių priešasčių. Darvinas, atrodo, turėjo tokią alternatyvą: arba Kūrėjas, arba atsitiktinumas. Savo veikalo pabaigoje jis pats taip teigia:

„Labai žymius autorius, atrodo, visiškai tenkina pavienių rūšių nepriklausomo sukūrimo pažiūra. Aš manau, jog, turint prieš akis visa, kas žinoma, su Kūrėjo materijai išpaustais dėsniais geriau dera tai, kad atsiradimas ir išnykimas <...> yra antrinių priešasčių padarinys“ (Darwin, 677).

Vadinasi, ne Kūrėjas, bet natūraliosios priešastys. Tačiau ar toks „arba – arba“ tikrai nepajudinamas? Menka pastaba: Biblijos pasakojime apie sukūrimą teigiama, jog Dievas taręs žemei želdinti augmeniją (*Pr* 1, 11), ir „žemė išželdino augaliją“. Ir Dievas liepia, kad vandenyse knibždėtų gyvūnų ir galiausiai nurodo žemei pagimdyti gyvūnus (*Pr* 1, 24). Argi tai nereiškia, kad Dievas gali veikti ir per žemę?

Klasikinis krikščioniškasis mokymas teigia, kad Dievas sukuria ne tik būti, bet ir veiklą. Jis dovanoja mums ne tik būti, bet ir veiklą. Mes galime būti jo bendrakūrėjai. Esame gavę ne tik būti, bet ir gebėjimą veikti jo plotmėje. Tai esminis krikščioniškojo kūrinių supratimo momentas: Kūrėjas dovanoja kūriniams ne tik būti, bet ir veiklą. Jis dovanoja būti, taip sakant, „be prielaidų“, sukurdamas iš nieko. Bet jo kūriniai tampa bendrakūrėjais, nes jis jiems suteikia dėsnių, jėgų, gebėjimo veikti. Čia neabejotinai glūdi biblinio-krikščioniškojo mokyimo apie kūrinių didybę.

Tad su tikėjimu visiškai suderinama mintis, kad tai, ką Darvinas vadina „antrinėmis priešastimis“, yra natūraliosios priešastys, kuriamojo veikimo išraiška. Netgi egzistuoja to gana „iškilus atvejys“, kuriam visi turime būti dėkingi už savo egzistenciją, – tėvų sąveikavimas su Kūrėju per pradėjimą.

Kiekvienas žmogus tiesiogiai yra Dievo kūriny. Kartu mūsų išengimo į egzistenciją būtina sąlyga yra tai, kad mūsų tėvai mus pradėjo. Čia tampa aišku, kad „antrinės priešastys“ (Darvinas) susijusios su Kūrėjo veikimu. Argi neprasminga tarti, jog tokia Dievo ir sukurtybės sąveika vyksta visose kūrinių pakopose, taip pat jau elementariausioje materijoje? Juk tikime ir išpažįstame, kad kiekvienas žmogus tiesiogiai yra Dievo kūriny, jo „aš“, jo savastis, jo, kaip asmens, būtis sukurta Kūrėjo, pašaukusio jį į egzistenciją dėl jo paties. Tačiau visa tai būtinai vyksta per antrines priešastis, naują žmogų pradedant tėvams.

6. Dar vienas dalykas mums atskleidžiamas pasakojime apie sukūrimą: kadangi visus kūrinius sukūrė vienas Kūrėjas, jie visi tarp savęs susiję.

Visus kūrinius jungia kūriniškumo saitas. Dievas sukūrė visa: žvaigždes ir kalnus, jūras ir upes, visas gyvybės formas. Kadangi jis visa sukūrė, visa tarp savęs susiję. Egzistuoja neišardomas kūrinių solidarumas. „Tik“ kūriny yra ir žmogus, ir tai jį vienija su muse ir vandeniu.

Darvinistinio modelio patosas irgi nemenkai remiasi pamatine jausena, kad visi esame susiję su visa kūrinija. Esame kūrinijos dalis. Darwinas kalba apie „kilnės bendrumą, sudarantį neregimą saitą, kurio nesąmoningai ieškojo visi gamtos tyrinėtojai“ (XIV, 585). Jis manė galįs aptikti šį saitą be Kūrėjo, galįs geriau parodyti šį sąsajų kūrį be Jo veikimo. Darwinas laikė visų gyvų būtybių genealoginį bendrumą uždegančia idėja, ir čia jam galime tik pritarti. Suvokti šį bendrumą yra nuostabu bei pakilu.

Manęs nepalieka įtarimas, kad Naujųjų laikų filosofijoje, pradedant Descartes'u, žmogus buvo radikaliai atskirtas nuo likusios gamtos ir jai priešpriešintas kaip dvasinė būtybė. Darwinas žmogų vėl sugražina į gamtą. Jis yra vaikas tos pačios gamtos, kuri pagimdė visa kita. Tai, kad toks sugražinimas nuvedė per toli ir panaikino žmogaus ypatingumą, buvo žingsnis klaidinga kryptimi.

7. Teisinga kryptis išreikšta pasakojime apie sukūrimą kalbant apie septintąją dieną – šabą: kūrinija turi tikslą.

Esant žmogui, kūrinija gali pažinti savo Kūrėją. Ji gali jį pripažinti, šlovinti. Šabu nusakomas kūrimo tikslas. Katalikų Bažnyčios katekizme kukliai ir aiškiai pareiškiamas: „Pasaulis sukurtas Dievo garbei“ (KBK 293–294).

Šia plačia tema būtų galima daug ką pasakyti. Baigdami bei turėdami prieš akis kitas katechezes, čia tiktai pridursime: vienas man įdomiausių ideologinio darvinizmo priešininkų, didysis šveicarų zoologas Adolfas Portmannas daug kur pritarė Darwinui, tačiau kartu aiškiai įvardijo jo trūkumus. Pirmiausia tai, ką Joachimas Illiesas savo biografijoje apie Adolfą Portmanną (Herder-TB 873, 159) pavadino „darvinizmo tikslingumo manija“. Gyvybės pasaulis kupinas „betikslio grožio, vertės neturinčių ornamentų, savaimė besisiūlančios šitaip-būties be jokios selekcinės vertės – nepaaiškinamos, vadinasi, beprasmės ir todėl keliančios apmaudą tvarkingam mechanistinio tikrovės aiškinimo pasauliui“ (ten pat, 160). Šio betikslio grožio, šių nuostabių ornamentų, visada neregimų, nenaudingų, tiesiog išreiškiančių grožį, „nesavanaudiškai“ save dovanojančių, prasmę suvokiame tik tada, kai į kūriniją žvelgiame kaip į turinčią tikslą šlovinti Kūrėją.

Debatuose dėl „intelligent design“ galbūt pravartu priminti, kad kūrinijoje esama ir savotiško „artistic design“. Galbūt šis „betikslis“ grožio išpažinimas geriau atskleidžia, kas turima galvoje kritikuojant evoliucionizmą kaip materialistinę pasaulėžiūrą. Galbūt peržengti siaurus materializmo horizontus bei atsiverti Kūrėjo melodijai galėtų čia padėti muzika, kuri, kaip ir gamtamokslis, yra griežtai matematinė.

Ketvirtoji katechezė

(2006 m. sausio 8 d., Vienos šv. Stepono katedra)

Ar prasminga melsti gero oro? Septintojo dešimtmečio pabaigoje girdėjau vieno teologijos profesoriaus pasakaitą, kurioje jis mums, studentams, aiškino, jog visiškai absurdiška melsti gero oro, nes orą lemia vien pasaulio vidinės priežastys, kad Dievas nesikišas, bet viskas vyksta pagal gamtos dėsnius. Todėl nesą jokios prasmės melsti lietaus ar saulės.

Ar prasminga tai, jog vaikai ir sutuoktinis meldžia, kad vėžiu serganti mama pasveiktų? Jei ji pasveiksta, tai kas tai lemia – Dievo „išsikšimas“ ar tiesiog gamtos jėgos? Jei ji nepasveiksta, tai koks jis Dievas, kad nepaiso vaikų ašarų ir sutuoktinio maldavimų? Galbūt negali padėti? Tada jis bejėgis. Galbūt nenori padėti? Tada jis žiaurus ir negailestingas.

Kūrėjo šlovinimas

Ar Kūrėjas šiandien veikia? Tikėjimui tai elementari tiesa. Tikėti, kad yra Dievas, reiškia tikėti, kad jis veikia – ne tik čia ir dabar, ne tik kažkada pradžioje, bet nuolatos, nes visa iš jo kyla, nes jis visa išlaiko ir viskam teikia tikslą. Ar toks tikėjimas tiesiog savavališka prielaida, savotiškas narkotikas norint šiek tiek apsišvaiginti šiame sunkiame pasaulyje, „opiumas liaudžiai“, kaip religiją vadino Karlas Marxas. Ar toks tikėjimas remiasi kuo nors, kas leistų jį laikyti protingu, prasmingu, gražiu ir geru?

Štai kas apie kūrimą ir kūriniją kalbama vienoje ilgoje, gražioje psalmėje:

„Šlovink Viešpatį, mano siela! Viešpatie, mano Dieve, tu be galo didis! Apsisiautęs garbe ir didybe, apsigaubęs šviesa lyg drabužiu. Tu ištempei dangų tarsi palapinės dangą, padėjai savo buveinės sijas viršum vandenų. Iš debesų darsai vežimą ir keliauji ant audros sparnų. Vėjus imi savo pasiuntiniais, žaibų liepsnas – savo tarnais.

Tu įkūrei žemę tvirtai ant jos pamatų, ir ji ten stovės amžinai. Vandenynu tarsi drabužiu ją apklojai; vandenys tįsojo viršum kalnų. Kai tu vandenims pagrūmojai, jie bėgo, traukėsi pasigirdus tavo griausmo balsui, – kalnams išskylant, slėniams įdumbant, – į vietą, kurią jiems skyrei. Tu nubrėžei ribą, kurią peržengti uždraudei, kad žemės vėl neapsemtu.

Tu liepi šaltiniams sruventi slėniuose ir upėms tekėti tarp kalvų. Jie duoda vandens miško žvėrimis; laukiniai asilai ten malšina troškulį. Pakrantėse padangių paukščiai lizdus kraunasi ir čiulba ant medžių šakų. Tu laistai kalnus iš savo aukštos buveinės; žemė kupina tavo palaimos. Tu želdai žolę galvijams ir augalus žmonių reikalams, kad augintų maito iš žemės – ir vyno, kuris linksmina žmogaus širdį, ir alyvmedžių aliejaus, nuo kurio švyti veidai, ir duonos, kuri

stiprina gyvastį. Gausiai laistomi Viešpaties medžiai – Libano kedrai, jo paties pasodinti. Paukščiai sukasi juose gūžtas; gandras medyje kraunasi lizdą. Aukštieji kalnai skirti laukinėms ožkoms, uolos – slėptuvės olų barsukams.

Tu padarei mėnulį mėnesiams žymėti, o saulė žino, kada nusileisti. Tu siunti tamsą, ir ateina naktis, – tuomet sujunda visi miško gyvūnai. Liūtukai riaumuoja grobio, ieškodamiesi maisto iš Dievo. Saulei užtekėjus, jie pasitraukia miegoti savo guoliuose, o žmogus eina prie darbo ir triūsia iki vakaro.

Viešpatie, kokie įvairūs tavo kūriniai! Kaip išmintingai juos visus sukūrei! Tavo kūrinijų pilna žemė. Štai jūra, tokia bekraštė ir plati. Ten knibžda nesuskaičiuojami maži ir dideli gyvūnai. Ten plaukioja laivai ir žaidžia Leviatanas, kurį tu sukūrei.

Visi jie laukia iš tavęs, kad duotum jiems peno, kada reikia. Kai duodi, jie surenka, kai ištiesi ranką, jie sotūs gėrybių. Tau veidą paslėpus, jie nerimsta, o alsavimą iš jų atėmus, miršta ir sugrįžta į dulkes. Tau atsiuntus savo Dvasią, jie atgyja, ir tu atnaujini žemės veidą.

Tebūna amžina Viešpaties garbė, tesidžiaugia Viešpats savo kūriniais! Jis pažvelgia į žemę, ir ji dreba; jis paliečia kalnus, ir jie smilksta. Giedosiu Viešpačiui, kolei gyvensiu, per visą gyvenimą šlovinsiu giesme savo Dievą. Tapatinka jam mano eilivimas [katalikiškajame ir ekumeniniame vertime: „mano malda“ – vert. past.]. Aš džiaugiuosi Viešpačiu“ (Ps 104).

Poezinė prieiga „mažiau reali“ negu gamtamokslinė?

„Tapatinka jam mano eilivimas“, – sako psalmininkas (Ps 104, 34). Ar džiaugimasis Kūrėju ir jo kūriniais yra „tik“ poezija? O gal ši poezija, ši giesmė, kuria šlovinamas Kūrėjas, vis dėlto susijusi su tikrove, viską remiančia, laikančia Kūrėjo veikimo tikrove? Klausiant kitais žodžiais: ar ši poezinė prieiga yra „mažiau reali“ negu gamtamokslinė?

Pasiklausykime rusų didžiojo religijos filosofo ir teologo Sergiejaus Bulgakovo (†1944) liudijimo. Jis kalba apie grįžimą prie tikėjimo po dešimties metų klajonių po scientistinio ateizmo dykumas (plg. „Das nie verlöschende Licht“. Moskau, 1917; cituojama pagal: M-J. Le Guillon. „Das Mysterium des Vaters“. Einsiedeln 1999, 20–212):

„Ėjau dvidešimt ketvirtuosius metus, tačiau jau beveik dešimt metų tikėjimas buvo išplėstas iš mano sielos, ir po krizių bei abejonių ją apėmė religinė tuštuma. Koks baisus buvo tas sielos miegas, galintis trukti visą gyvenimą! Brėsdama ir įgydama mokslinių žinių, mano siela paniro į pasitenkinimą savimi, pasipūtimą ir vulgarumą...

Staiga atsitiko štai kas... Vakarejo... Važiavome pietų stepe, apgaubta aromatingo žolių ir šieno kvapo, gels-

vai švytinčia švelnioje nusileidžiančios saulės šviesoje. Kaukazo kalnai toluomoje jau buvo pamėlynavę. Mačiau juos pirmą kartą. Godžiai žiūrėjau kalnus, kvėpavau oru ir šviesa: klausiausi gamtos apreiškimo. Mano siela jau seniai buvo įpratusi laikyti gamtą vien negyva dykuma, kurią tarsi apgaulinga kaukė dengė grožio šydas. Ir staiga mano siela pradžiugo ir iš susižavėjimo sudrebėjo: o jeigu... o jeigu dykumos, kaukės, mirties nebūtų, bet būtų jis, švelnus ir mylintis Tėvas, jei tai būtų jo šydas, jo meilė...; jei maldingi mano vaikystės jausmai, kai dar su juo gyvenau, stovėdavau priešais jo veidą, kai jį mylėjau ir drebėdavau dėl savo negebėjimo prie jo priartėti, jei mano ašaros ir jaunatviškas įkarštis, maldos švelnumas, mano vaikiškas tyrumas, kurį pajuokiau jį sutepdamas, jei visa tai būtų tiesa, o kita – mirties sklidina tuštuma – tik kerai ir melas? Bet ar tai įmanoma? Argi nuo seminarijoje praleistų metų nežinojau, kad Dievo nėra? Argi tuo buvo galima abejoti? Argi galėjau tam pritarti nepajusdamas gėdos dėl savo bailumo, paniškai neišsigąsdamas „mokslo“ ir jo teismo?

Bet štai vėl jūs, o Kaukazo kalnai! Pamatydavau jus, žėrinčius ledu nuo jūros iki jūros, jūsų sniegą, parausvinamą ryto saulės, jūsų viršūnes, skrodžiančias dangų, – ir mano siela sutirpdavo ekstazėje.

Man prieš akis sušvisdavo pirmoji kūrimo diena. Visa buvo šviesa, kupina ramybės ir aidinčio džiaugsmo. Nebuvo gyvybės, nė mirties, tik amžinas ir nekintamas Dabar. Ir manyje gimė bei išaugo netikėtas jausmas – pergalės prieš mirtį jausmas“.

Jei šitokia prieiga yra iliuzija, kyla klausimas: kokio pobūdžio tikrovę ji atitinka? Gal ši poetinė-religinė prieiga susijusi su tikrovės sritimi, iš tiesų neturinčia nieko bendra su tai, kuo domisi gamtamokslis?

Karlas Rahneris (†1984) kartą yra pasakęs: „Teologija ir gamtamokslis iš principo negali vienas kitam prieštarauti, nes nuo pat pradžių vienas nuo kito skiriasi savo objektų sritimi bei metodu“ („Wissenschaft und christlicher Glaube“: Schriften zu Theologie. Zürich, Band 15, 1983, 26). Aš irgi manau, kad abu negali vienas kitam prieštarauti. Bet ne todėl, kad jų „objektų sritis“ taip labai skirtųsi, kad praktiškai nesusiliestų. Esu įsitikinęs: jos turi susiliesti viena kitai neprieštaraudamos.

Tad poetinė-religinė prieiga, ką tik paliudyta Sergiejaus Bulgakovo, irgi kur nors turėtų liestis su moksline. Kodėl tokio sąlyčio reikia taip baimintis? Jei Kūrėjas tikrai savo kūrinį be perstojo remia, išlaiko ir atnaujina, jei visa, kas kūrinijoje nauja, kilo ir vis dar kyla iš jo kuriamojo plano ir jo kuriamosios galios, tai šitai turėtų būti susiję su tikrove, kuri yra gamtos mokslų objektas. Tačiau kaip, kad neprasidėtų grumtynės arba kad vienam su kitu nesinorėtų turėti nieko bendra?

Egzistencinė prieiga

Šiandien kalbame apie „creatio continua“, apie tebesitęsiantį kūrimą. Tai susiję su tapačia tikrovės sritimi, kuria domisi ir gamtos mokslai. Sąlyčio taškai neišvengiami. Norint iš anksto išvengti galimo nesusipratimo, pasakytina: dabar vykstantis kūrimas nėra kažkas, ką galėtume išmatuoti ir pasiekti empiriniais metodais. Tačiau prielaida, kad tai vyksta, niekaip neprieštaruoja gamtamoksliniam požiūriui, nėra nei neprotinga, nei nesuvokiama. Tikėti kūrimu kaip dabar vykstančiu įvykiu ne tik prasminga; tai ne tik neprieštariniga, bet galiausiai sąlygoja prasmingą mokslo pagrindą. Tačiau tokį tvirtinimą dar reikia šiek tiek paaiškinti ir pagrįsti.

Bet iš pradžių tebetrunkančio kūrimo klausimą norėčiau įštrinti trečia prieiga. Pradžioje atkreipiau dėmesį į maldą: visiškai prasminga, jei Kūrėjas šiame pasaulyje iš tikrųjų veikia. Po to pateikėme kūrinių grožio išgyvenimo, atveriančio kelią Kūrėjo link, pavyzdį. Šio grožio spindesyje Kūrėjo veikimas tampa nuvokiamas jaudinančiu potyriu. Dabar norėčiau įvardyti trečią – egzistencinę, prieigą, kuriai Jėzaus skelbime tenka pagrindinis vaidmuo. Tai tikėjimas Dievo apvaizda – ne abstrakčia, bendra, bet visiškai konkrečia.

Jėzus moko mokinius, kad jie absoliučiai pasitikėtų, jog tas, kurį Jėzus vadina dangiškuoju Tėvu, rūpinasi jais visiškai konkrečiai, iki mažiausių smulkmenų. Kalno pamoksle sakoma: „*Todėl aš sakau jums: per daug nesirūpinkite savo gyvybe, ką valgysite, nei savo kūnu, kuo vilkėsite. Argi gyvybė ne daugiau už maistą ir kūnas – už drabužį? Išžiūrėkite į padangių sparnuočius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina. Argi jūs ne daug vertesni už juos? O kas iš jūsų gali savo rūpesčiu bent kartą per vieną sprindį prailginti sau gyvenimą?! Ir kam gi taip rūpinatės drabužiu?! Pasižiūrėkite, kaip auga lauko lelijos. Jos nesidarbuoja ir neverpia, bet sakau jums: nė Saliamonas pačioje savo didybėje nebuvo taip pasipuošęs kaip kiekviena iš jų. Jeigu Dievas taip aprenkia laukų gėlę, kuri šiandien žydi, o rytoj metama į krosnį, tai argi jis dar labiau nepasirūpins jumis, mažatikiai?*“ (Mt 6, 25–30).

Kitur Jėzus kalba dar aiškiau: „*Argi ne du žvirbliai parduodami už skatiką? Ir vis dėlto nė vienas jų nekrinta žemėn be jūsų Tėvo valios. O jūsų net visi galvos plaukai suskaityti. Tad nebijokite! Jūs vertesni už daugybę žvirblių*“ (Mt 10, 29–31).

Tikėjimas apvaizda reiškia, kad krikščionių tikėjime suponuojama, jog Dievo apvaizda yra ne tik visuotinė ir bendra, bet ir visiškai konkreti iki mažiausių bei nereikšmingiausių smulkmenų, tokia, kad „net visi galvos plaukai suskaityti“. Nė gaisstantis žvirblis neišsprūsta iš rūpestingo Kūrėjo akiračio. Ar jis taip pat rūpinasi atomais, molekulėmis, materija? Negalime

vengti šių klausimų, jei nenorime, kad Jėzaus skelbimas ir tyrinėjimas protu kiekvienas eitų savo keliais. Jei nenorime, kad toks tikėjimas ir gamtamokslinis požiūris nebūtų visiškai be sąlyčio, mums kyla rimtas iššūkis mąstyti. Nenoras mąstyti čia tikrai atmestinas. Tikėjimas sukūrimu ir gamtamokslinė prieiga vienas kitą kuo puikiau papildo be jokios tarpusavio globos. Bet tam, kad tą išžiūrėtum, reikia intensyvių mąstymo pastangų, todėl negaliu jums pažadėti, kad tai, kas aptartina toliau, bus labai paprasta.

Prieš imant išsamiau gvildinti mokymą apie „tebesitęsiantį kūrimą“, dėmesys atkreiptinas į dar vieną reiškinį, kuris mane stebina ir pastaraisiais mėnesiais, mano akimis, dar labiau išryškėjo. Šiomis dienomis vienoje naujienų agentūrų žinioje rašyta, kad 43 metų aktorius Thomas Kretschmannas, suvaidinęs popiežių Joną Paulių II, vienoje JAV televizijos laidoje sakęs: „Su Bažnyčia neturiu nieko bendra. Dievo netikiu, tikiu evoliucija, tai man atrodo logiškiau“. Evoliucija – tikėjimo klausimas? Žurnalo „Der Spiegel“ kalėdinio numerio pagrindinis straipsnis buvo pavadintas: „Dievas prieš Darviną. Tikėjimo karas dėl evoliucijos“.

„Tikėjimo karas“ dėl evoliucijos?

Kodėl mokslinė teorija taip keistai „sakralizuojama“? Kaip atsitiko, kad ši teorija – mano akimis, vienintelė – galėjo tapti vienu iš „-izmų“?

Iš Einsteino reliatyvumo teorijos negimė koks nors „einšteinizmas“, iki jos nebuvo ir „niutinizmas“, o po jos – „heizenbergizmas“. Tad kodėl radosi darvinizmas? Amerikiečio mokslo istoriko ir teoretiko Stanley L. Jaki nuomone, labai svarbu Darvino evoliucijos teoriją ir jos tolesnę plėtotę neodarvinistinėje teorijoje „išlaisvinti iš to, kas joje yra ne mokslas“ („from what is not science there“), idant ji nevirstų ideologija, bet liktų mokslu („Non-darwinian darwinism“: R. Pascual (ed.). „L'evoluzione: crocevia di scienza, filosofia e teologia“. Rom 2005, 41–52; 41).

Kas kursto „tikėjimo karą“ dėl evoliucijos, tas tikrai nepasitarauja mokslui. Tai, kad evoliucijos klausimai buvo paversti karo su tikėjimu sukūrimu įrankiais, su mokslškumu turi tiek pat bendra, kiek su autentišku mokslu bendra turėjo dialektinis marksizmo materializmas ir jo tariamai „mokslinis“ ateizmas. Nenorint gelbėtis iš padėties lozungais ar prietarais, be protinių pastangų, žinoma, neįmanoma apsieiti. Bet tą daryti verta.

Norėčiau pakviesti atlikti tris mąstymo žingsnius, kurie prie tikėjimo tebesitęsiančiu kūrimu priartintų, nors to ir neįrodytų. Parodyti įmanoma bent tai, kad toks tikėjimas protui neprieštaruoja. Prieš žengiant šiuos tris žingsnius, derėtų dar kartą nurodyti, kas tebesitęsiantis kūrimas („creatio continua“) nėra.

Vokiečių teologas Ulrichas Lūke, intensyviai mūsų temą tyrinėjęs, kelia klausimą, ar tebesitęsiantis kūrimas, palyginti su pradžios kūrimu („creatio ex nihilo“), nėra „gerinimas, atliekamas paties didžiojo Statydintojo – Kūrėjo iš nieko? Ar *creatio continua* nėra, taip sakant, techninės priežiūros sutartis, kurią reikėjo iškart sudaryti išduodant gaminį (*creatio originalis*) kūrinijos pradžioje ir žinant jo kokybę?“ („Creatio continua“: Theologie und Glaube 86/1996, 281–295, čia 283). Galbūt įsivaizduojama, kad „dabartinis kūrimas“ reiškias, kad Dievui reikia kūriniją vėliau optimizuoti ir pataisyti. Suvokiant Kūrėjo veikimą kaip savotišką gerinimą, prieinama prie minties, kad jis taikomas tik žinių spragoms užkaišyti ten, kur gamtamokslinių žinių dar nepakanka.

Trys žingsniai, apie kuriuos dabar kalbėsime, turėtų parodyti kitą kelią. Pirmasis žingsnis yra, taip sakant, žingsnis atgal, žingsnis tolyn nuo to, kas vyksta gamtos mokslų kasdienybėje. Tai filosofinis požiūris į „kontingenciją“, egzistenciškai labai svarbus ir mūsų gyvenimui.

Daug kas, kas anksčiau gamtoje buvo nesuprantama, nes nepaaiškinama, šiandien tapo paaiškinama ir todėl suprantama gamtamokslinių tyrimų dėka. Dievo šiuose paaiškinimuose nepasitaiko, „tik“ materialūs priežastiniai sąryšiai. Juo daugiau dalykų tampa paaiškinti, juo mažiau lieka nepaaiškinamybės. Dievo „erdvė“ vis „siaurėja“? Nestebėtina, kad cituotasis straipsnis žurnale „Der Spiegel“ užbaigiamas žodžiais: „Kūrėjui darosi ankšta“ (plg. aukščiau). Todėl svarbu priminti, kad tikėjimas į Kūrėją prasideda ne nuo nežinojimo, bet nuo to, kas žinoma labai gerai. Teisingai artinamasi, kai žvelgiama į tai, ką šiandien jau žinome. O žinome, dėkui Dievui, labai daug. Žvelgiamė ne ten, kur dar likę kas nors nepaaiškinama, kad galbūt čia dar paliktume vietos Dievui, bet į tai, ką žinome, ir klausiamė: kodėl taip yra?

Viena žinome tikrai, – tikrai filosofiškai, mąstymo požiūriu: visos materialybės, kurią galime stebėti, kažkada nebuvo. Saulė yra atsiradusi, taip pat mėnulis, žemė, visų formų gyvybė – iki pat žmogaus, mūsų, manęs. Ko kažkada nebuvo, tas vėl kada nors išnyks – kaip materialybė. Tas, kas kažkada atsirado, savo egzistenciją turi ne iš savęs paties. Jo egzistencija netvirta, ji gali išnykti ir išnyks. Dabar prasminga ir būtina klausiti: kas viską egzistencijoje išlaiko? Į šį klausimą reikia atsakyti.

Ar suprantama ši mintis? Niekas iš to, kas materialiai egzistuoja, neegzistuoja „būtinai“. Jo galėtų ir nebūti: saulė galėjo ir neatsirasti. Tas pat pasakytina apie manė. Esu čia, nes tapau. Filosofijoje tai vadinama kontingencija, tai yra mūsų egzistencijos „nebūtinumu“. Kas tada išlaiko būtyje? Kodėl esame čia? Kodėl nenupuolame atgal į nieką?

Taip einame nuo viena prie kita ir niekur neatsiremiamė į vieną galutinį pagrindą, kuris viską remtų. 104 psalmėje į tai atsakoma: „Tau veidą paslėpus, jie (kūriniai) sunerimsta, o alsavimą iš jų atėmus, miršta ir sugrįžta į dulkes“ (29 eil.). Šis „išlaikymas būtyje“ filosofijoje ir teologijoje vadinamas tebesitęsiančiu kūrimu.

Viską, kas yra, būtyje išlaiko Dievas. Be šio ramsčio to nebūtų. Jėga, viską išlaikanti egzistencijoje, negali būti materialinė. Ji negali būti materialinė energija, išmatuojama tikrovė, mat tada ji vėlgi turėtų būti ko nors remiama, o tas – dar ko nors, ir taip be galo. Todėl filosofas jėzuitas Raineris Koltermannas teigia: „Išlaikanti jėga galiausiai gali būti tik kas nors, kas pats savo ruožtu neišlaikomas būtyje kito“. Tai negali būti atsiradusi jėga, baigtinė, ribota jėga, kokia nors energija, kurią galime išmatuoti, tai gali būti tik jėga, savo energiją turinti ne iš kitos jėgos. Tai turi būti absoliuti jėga, antlaikinė, begalinė. „Šios savybės iš esmės yra Dievo“ (Rainer Koltermann SJ. „Grundzüge der modernen Naturphilosophie. Ein kritischer Gesamtentwurf“. Frankfurt 1994, 134).

Šią jėgą vadiname „creatio continua“, tebesitęsiančiu kuriamuoju veikimu. Ji yra tai, „kas galiausiai pasaulį išlaiko kartu“. Jei Dievas kūriniją paleistų iš rankų, ji sugrįžtų į tai, iš ko kilo, – į nieką. Ji nėra pati iš savęs, ji būtyje išlaikoma.

Mūsų pasaulis yra tapimo pasaulis

Šiame pirmame žingsnyje iš to išplaukia dar viena mintis. Šios pirmaprados versmės, Kūrėjo jėgos, išlaikoma ne tik visų daiktų egzistencija; visų daiktų veikimas, galėjimas veikti irgi išlaikomas Kūrėjo „pirmaprados veikimo“. Juk visų daiktų veikimas taip pat „kontingentiškas“, nebūtinus. Jis galėtų būti ir kitoks. Galutinė kūrinijų galėjimo veikti priežastis vėlgi negali būti veikimas pasaulio viduje, baigtinė, sukurtoji energija.

Dievas, pasak Pauliaus, „visa veikia visame kame“ (1 Kor 12, 6). Tačiau ne tapdamas viena priežastimi šalia kitų, bet kaip visą veikimą remianti ir įgalinanti veikiamoji priežastis. Taip turėtume suprasti išpūdingus Laiško žydams žodžius, kur sakoma, kad Jis palaiko „savo galingu žodžiu visatą“ – visa, kas yra, ir visa, kas veikia (plg. Žyd 1, 3).

Tiek apie pirmąjį žingsnį. Iki šiol, matyt, nebuvo labai sunku sekti mintį. Prielaida, kad visa laikinė-erdvinė kūrinijos būtis remiama amžinos, visur esančios Kūrėjo būties, mąstymui priimtina ar bent neprieštariniga. Bet ką pasakyti apie Kūrėjo veikimą, kuris yra daugiau už „išlaikymą egzistencijoje“? Ką pasakyti apie Dievo kuriamąjį veikimą, turint prieš akis to, kas tikrai nauja, atsiradimą, gyvybės, pirmiausia žmogaus, atsiradimą? Ar būtent tai lemia „suolius“ iš to, kas negyva, į tai, kas gyva? Iš gyvūno į žmogų? O gal tai

pavieniai „kuriamieji aktai“, kuriuos, Darwino nuomone, jo natūraliosios atrankos teorija daranti kaip paaiškinimą nereikalingus?

Ženkime antrąjį žingsnį: nėra abejonių, kad mūsų pasaulis yra tapsmo pasaulis, kur kosminis vystymasis ir evoliucija mūsų planetoje įgalino šiandienę žmogiškąją gyvybę. Šiame tapsmo kelyje vis išnyra tai, kas iš tikro nauja. Ar šis „daugiau“ gali būti atsiradęs iš „mažiau“? Ar tas, kas žemesnis, gali savo jėgomis pagimdyti tą, kas aukštesnis, sudėtingesnis? Tai teigti būtų absurdiška, nors tai dažnai pateikiama tiesiog kaip faktas.

Neturime tokio patyrimo, kad iš žemesnio be kreipiančio, organizuojančio veikimo gali atsirasti aukštesnis, tiesiog pats iš savęs ir dar, be to, atsitiktinai. Tad vis dėlto „pavieniai kuriamieji aktai“ galimi? Bet kaip juos galima nustatyti? Kaip jie rodosi? Derėtų atkreipti dėmesį į paprastą perskyrą, kuri mielai išleidžiama iš akių. Tai prielaidų skyrimas nuo priežasties. Kad gyvybė mūsų planetoje galėtų atsirasti, reikėjo įvairių prielaidų, be kurių jokia gyvybė negalima. Tačiau šios prielaidos buvo ir yra tik bendrosios gyvybės atsiradimo sąlygos. Jos nėra kuriamoji gyvybės priežastis. Jos visos lemia gyvybės atsiradimo galimybę, tačiau iš jų pasaulio tapsmo procese neišplaukia naujybė, kurią vadiname gyvybe. Jai atsirasti iš tikrųjų reikia Dievo kuriamojo akto, „dieviškosios kibirkšties“.

Šios „dieviškosios kibirkšties“, šio „tebūna... ir atsirado“ (plg. *Pr 1*) gamtamokslinis tyrimas savo plotmėje neaptiks; jis stengiasi vis tiksliau, vis sudėtingiau suvokti sąlygas, būtinas gyvybės naujybei į tapsmo procesą įdiegti. Kadangi gyvybės sąlygų tyrimas daro tokią milžinišką pažangą, kai kas mano, jog pavyks iššifruoti ir pačią gyvybę. Sąlygos yra autentiškos galimybės, šia prasme – vienos iš priežasčių, tačiau ne gyvybės kūrėjos. Pamėginis geriau tai paaiškinti dviem pavyzdžiais:

a) Rengimasis šioms katechezėms susijęs su intensyvia skaitymo bei mąstymo veikla: renkamos idėjos, vėliau jos aptariamose pokalbiuose. Tada užrašoma, ir galiausiai atsiranda pranešimas. Visa tai turi daugybę prielaidų, sąlygų, be kurių to neįmanoma padaryti. Smegenys turi pakenčiamai funkcionuoti, katechezei parengti reikia laisvo laiko; savo paskirtį turi atlikti jusliniai organai, reikia ir parkerio, ir popieriaus, taip pat mikrofono čia, katedroje. Visa tai yra sąlygos. Jos prisideda prie katechezės atsiradimo, tačiau jos neparašo. Naujybei, kuri čia atsiranda (tai nėra absoliuti naujybė), šios sąlygos būtinos, tačiau ji jų nepagimdoma. Nei parkeris, nei mikrofonas, nei netgi čia kalbančiojo smegenys nepadarė šios katechezės tikrove. Jos vienos iš priežasčių ta prasme, kad kiekviena iš šių prielaidų buvo svarbi, tačiau jos nėra katechezės kūrėjos.

Panašiai galime, maža to, turime pasakyti, kad didieji „šiuoliai“, kurių metu pasiekiami kita evoliucijos pa-

kopa, kiekvienas turėjo būtinų prielaidų, tačiau jos pačios negali būti šių naujų realybių kūrėjos. Jos yra vienos iš autentiškų priežasčių, bet ne tikroji kuriamoji priežastis.

2005 m. gruodžio 8 d. miręs didis teologas kardinolas Leo Scheffczyk teigė: „Tada evoliucija suprantama kaip kūrimas; kūriniškasis indėlis ne atmetamas ar panaikinamas, bet visiškai įtraukiamas į vyksmą: mat šioje sampratoje naujybės tapsmo aktas suponuoja kūriniškosios tikrovės su jos savarankiška jėga, dinamika ir priežastingumu buvimą bei vyksmą. Tad čia kalbama apie visuminį aktą, kuriame dalyvauja Dievas ir kūrinys“ („Gottes fortdauernde Schöpfung“: Leo Scheffczyk. „Schwerpunkte des Glaubens“. Einsiedeln 1977, 177–205, čia 200).

b) Antruoju pavyzdžiu tai dar labiau išryškinama, nes čia kalbama apie aukščiausių kūrinių sąlygų ir dieviškojo kuriamojo akto sąveiką – apie naujo žmogaus atsiradimą.

Jei tiesa, kad kiekvienas žmogus nepakartojamas, tai šitai turi reikšti ne tik genetinį nepakartojamumą, lemiantį, kad nė vienas žmogus nėra visiškai tapatus kokiam nors kitam. Galvoje veikia turimas asmens nepakartojamumas, aiškiausiai pasireiškiantis žmogaus asmens kilnumu. Šis kilnumas kiekvienam žmogui būdingas kaip žmogui ir nepriklauso nuo kilmės, lyties, gebėjimo, sveikatos. Mes sakome, jog šis kilnumas žmogui būdingas kaip kūriniui „pagal Dievo paveikslą ir panašumą“ (plg. *Pr 1, 26*).

Tėvai, be abejonės, yra naujo vaiko viena iš realių priežasčių. Be jų jo nebūtų. Tačiau jie naujo asmens „nepagamina“, pastarasis nėra tėvų „produktas“, net jei jo be tėvų nebūtų. Tikroji naujybė, įžengianti į pasaulį su naujo vaiko pasirodymu, atsiranda, darsyk kartojant Scheffczycko žodžius, iš „visuminio akto, kuriame dalyvauja Dievas ir kūrinys“ („Gottes fortdauernde Schöpfung“: Leo Scheffczyk. „Schwerpunkte des Glaubens“. Einsiedeln 1977, 177–205, čia 200), tačiau ne „lygiomis dalimis“, bet taip, kad tėvai yra visiškai priežastis, kaip savo lygmeniu prisidedantys viskuo, kas jiems būdinga, ir visiškai naujo žmogaus priežastis yra Dievas, kaip sukuriantis tai, kas gali gimti tik iš dieviškojo kuriamojo akto, – naują asmenį su nemirtinga siela, nepakartojamą savo pašaukimu Dievo atžvilgiu.

Šioje dieviškojo priežastingumo perspektyvoje Dievo veikimas nėra „deus ex machina“, „spragų kamšytojas“, turinčio paaiškinti tai, kas dar nepaaiškinta, veikimas. Kalbama ne apie „išikišimus atskirais atvejais“, bet apie Dievo transcendentinį kuriamąjį veikimą, kuris vienintelis pasaulį „laiko kartu“ ir laiduoja, kad jis pagal jo planą laipsniškai kiltų vis aukščiau ir jame rastųsi tai, kas tikrai nauja, iki pat žmogaus.

Kas šio plano įgyvendinime Kūrėją nori paminėti visiškai autonomiška evoliucija, neišvengiamai turi arba priskirti mitinę kuriamąją galią pačiai evoliucijai, arba atsisakyti bet kurio protingo supratimo ir paskelbti visa esant aklu savavališko atsitiktinumo žaismu, o tai, kaip rašiau laikraštyje „New York Times“ 2005 m. liepos 7 d., būtų „proto atstatydinimas“.

Dabar pamėginsiu žengti trečiąjį žingsnį, geriau išryškinti, kas yra „tebesitęsiantis kūrimas“. Pradedame Mocarto metus. Jo kūrybinis genijus kelia man šią, galbūt šiek tiek linksmą, mintį. Jau ilgą laiką ieškau analogijų, palyginimų, padedančių paaiškinti neįtikėtiną kūrinių įvairovę. Iš kur ši tiesiog beribė, žaisminga gyvybės, ir net negyvosios gamtos, formų įvairovė? Visa tik „tikslingumas“? Vargu. Daug kas – taip. Bet egzistuoja ir tai, kas pranoksta naudą, egzistuoja – toks susidaro nenugalimas išpūdis vis daugiau tiriant gamtą – švaistūniškas mėgavimasis tuo, kas įvairialypiška, gražu, bet kartu ir įmantru, baisu, neįmanoma, neturi jokio ryšio su protingu tikslingumu.

Mane vis aplanko mintis, kad Kūrėjui šios įvairovės žaismas tiesiog kelė džiaugsmą. Tad drįstu pareikšti: kodėl ši įvairovė negalėjo atsirasti iš jo neišsemiamo kūrybiškumo?

Man padėjo žvilgsnis į Mocartą. Visi jo kūriniai yra „kontingentiški“, jų galėjo ir nebūti – didelei žmonijos žalai. Jie radosi daugiausia tam tikromis intencijomis, kaip užsakymai, tačiau daugelis kartu taip pat tiesiog iš genialaus kūrybiškumo. Tikslas ir grožis čia neperskirti. Meno kūrinys gali turėti tikslą, bet jis yra daugiau negu tikslas. Meno kūriniai nesukuria nauja „iš nieko“, jie remiasi pavyzdžiais, laikosi – muzikos atveju – iš anksto duotų harmonijų, muzikinių dėsnų, pasigauna kitų temų ir melodijų, žaidžia su tuo, kas sukurta anksčiau, plėtoja tai toliau ir kartu yra nepakartojami. Man kilo mintis: Mocartas toliau plėtojo muziką ir kartu sukūrė tai, kas nepakartojama. Niekam nešautų į galvą manyti, jog šie kūriniai, kaip tokie, susidėliojo savaime.

Palyginti su tai, ideologinis, ištūžęs, materialistinis evoliucionizmas man atrodo gana nykus ir be fantazijos. Ar nebūtų naudinga į evoliucijos teoriją kartą pažvelgti kokio nors Mocarto kūrybinės jėgos šviesoje? Argi tada nepriartėtume prie Kūrėjo ir geriau nesuvoktume, kaip jis savo neišsemiamas melodijas groja savo kūriniuose?

Kad ir kokia graži būtų ši mintis, kitoje katechezėje turėsime pagvildinti skausmingą klausimą, kodėl tada kūriniuose tiek daug kančios, tiek žiaurumo ir baisumo.

Popiežius ragina gerbti pabėgėlius ir imigrantus

(KAP) Popiežius Benediktas XVI paragino geriau integruoti migrantus ir pabėgėlius. Per Viešpaties angelo maldą sausio 15-ąją bažnytinės Pasaulinės migrantų dienos proga jis sakė, jog migrantų srautai esą laiko ženklas: „Migruojama savanoriškai ir privertus aplinkybėmis, legaliai ir nelegaliai, ieškant darbo ar trokštant studijuoti. Šiandien, viena vertus, būtina pagarba etniniams ir kultūriniais skirtumams, kita vertus, ir toliau pasitaiko sunkumų migrantus priimant ir integruojant. Bažnyčia ragina suvokti šio mūsų laikų ženklo teigiamą aspektą ir įveikti bet kurią diskriminacijos, neteisingumo ir paniekos žmonėms formą, nes kiekvienas iš jų yra Dievo paveikslas“.

Papiežius priėmė Romos vyriausiąjį rabiną

(KAP) Per audienciją Romos vyriausiajam rabinui Riccardo Di Segni daug kur Bažnyčioje švenčiamos Žydų dienos proga popiežius Benediktas XVI sausio 16 d. išreiškė nerimą dėl naujų antisemitinių apraiškų bei išsišokimų bei paragino žydus ir krikščionis bendradarbiaujant siekti teisingumo, taikos, tiesos, laisvės ir solidarumo. Remdamosi bendru įpareigojimu, abi religijos turėtų „ryžtingai kovoti su neapykanta ir nesupratimu, neteisingumu ir prievarta“.

Per audienciją rabinas Di Segni pakvietė popiežių apsilankyti Romos sinagogoje, taip paminint istorinį Jono Pauliaus II apsilankymą prieš 20 metų. Jonas Paulius II buvo pirmas vyriausiasis Bažnyčios vadovas, įžengęs į žydų maldos namus per 1900 metų. Di Segni nuo 2002 m. vadovauja didžiausiai Italijos žydų bendruomenei, vienijančiai 20 tūkst. narių.

„Bažnyčia yra arti jūsų, – sakė Benediktas XVI, pabrėždamas draugiškus Romos žydų bendruomenės ir Vatikano santykius. – Jūs esate mūsų mylimi vyresnieji broliai“. Popiežius atkreipė dėmesį į bendras judaizmo ir krikščionybės šaknis. Po Vatikano II Susirinkimo vienas kitą imta labiau vertinti ir vienas kitu pasitikėti. Tai lėmė vis broliškesnius ir nuoširdesnius santykius. Daug prie to prisidėjo Jonas Paulius II.

Istorijos tėkmėje, pasak popiežiaus, Izraelio tauta daug kart buvo išgelbėta iš priešų rankų. „Antisemitizmo šimtmečiais ir dramatiškais Šoa momentais ją rėmė ir vedė Visagalio ranka“, – sakė jis. Dievas suteikęs jai jėgų išbandymams įveikti. Tas pat pasakytina apie Romos žydų bendruomenę, gyvenančią Romoje daugiau negu 2000 metų.

„Krikščionių susiskaldymo drama“ – apgailėtina

(KAP) Pasak popiežiaus Benedikto XVI, „krikščionių susiskaldymo drama“ yra apgailėtina. Pasaulinės maldos už krikščionių vienybę savaitės proga popiežius per sausio 18 d. bendrąją audienciją visus krikščionis

ragino melstis už tai, kad pasidalijimas būtų įveiktas. Benediktas XVI nedviprasmiškai teigiamai įvertino nuo Vatikano II Susirinkimo laikų pasiektą ekumeninę pažangą. Per dialogą išaugusi bendrystė ir pasiekti sutarimai teikia pagrindą būti dėkingam. Kartu popiežius išreiškė tvirtą viltį, kad Dievas išklausus vienybės prašymus: „Šventasis krikščionių vienybės atkūrimo reikalas pranoksta mūsų jėgas, o galutinė vienybė yra Dievo dovana“, – sakė jis. Jėzaus buvimas jo mokinių bendruomenėse ir jų maldose laiduoja, kad jų pastangos nėra visiškai bergždžios.

Popiežius Benediktas XVI pateikė savo pirmosios enciklikos pagrindinius kontūrus

(KAP) Pasak popiežiaus Benedikto XVI, gailėstingoji meilė ir krikščioniškoji pagalbos veikla nėra kokia nors atsitiktinė Bažnyčios veikla, bet yra neatšiejama nuo jos prigimties bei savivokos. Todėl Dievas ir Kristus Bažnyčios karitatyvinėje veikloje neturėtų būti svetimžodžiai, nes jais įvardijama pirmą kartą Bažnyčios karitatyvinės meilės versmė. Popiežiškosios *Cor Unum* tarybos pasauliniame kongrese Benediktas XVI sausio 23 d. pabrėžė, jog savo pirmąją encikliką *Deus Caritas est* (ji paskelbta sausio 25 d.) jis norėjęs parodyti, kad Dievas yra meilė ir kad tai turi reikštis konkrečiomis bei organizuotomis krikščioniškosios artimo meilės formomis.

Pasak popiežiaus, trys pagrindinės pirmosios enciklikos temos – Dievas, Kristus, meilė – sykiu yra krikščioniškojo tikėjimo gairės. Šiandien dažnai nuvalkiotą meilės sąvoką būtina iš naujo išaiškinti, apvalyti, gražinti jai buvusį spindesį. Tai labai svarbu epochoje, kurioje „didžiosiomis galybėmis“ tapo priešiškas ir godumas, kurioje religija piktnaudžiaujama taip, kad ji naudojama neapykantai skleisti, ir kurioje vienas protas žmogaus neišstengia apsaugoti.

Enciklikoje, pasak Benedikto XVI, jis norįs atskleisti „tikėjimo žmoniškumą“ – tikėjimo, nuo kurio neatšiejama meilė įvairiais matmenimis: juslinė ir santuokinė meilė, taip pat gailėstingoji meilė, kaip meilė artimui ir savęs atidavimas. Encikliką sudaro teorinė dalis apie meilės esmę ir antroji dalis apie gailėstingąją meilę ir praktinius bažnytinės pagalbos veiklos aspektus.

Iš pradžių, popiežiaus žodžiais, jam rūpėję atskleisti žmogų kaip mylėti skirtą kūrinį. Ši meilė pradžioje reiškiasi kaip *eros* tarp vyro ir moters, vėliau ji virsta *agape*, atsigręžimu į artimą. Tuo remiantis galima parodyti, kad meilė Dievui ir artimui sudaro krikščionio egzistencijos šerdį. Antroje dalyje popiežius norėjęs iškelti aikštėn, kad *agapė* yra ne tik individualus aktas, bet ir Bažnyčios kaip bendruomenės užduotis. Todėl bažnytinė artimo meilės organizacija yra ne socialinio darbo forma, atsitiktinai įgyvendinama Bažnyčios, bet Bažnyčios prigimties dalis.

Popiežius ragina atkakliai darbuotis ekumenizmo labui

(KAP) Popiežius Benediktas XVI visus krikščionis paragino atkakliai darbuotis ekumenizmo labui bei už tai melstis. Per sausio 22 d. Viešpaties angelų maldą jis akino nenustatyti drąsos sunkumų bei kliūčių kelyje į krikščionių vienybę akivaizdoje. Tokie išbandymai turėtų ugdyti kantrumą ir prisidėti prie gilesnės broliškos meilės. Sykiu popiežius išreiškė tikrumą dėl būsimos krikščionių vienybės. „Nežinome, kaip ir kada, bet neturime abejoti, kad vieną dieną būsime viena,“ – sakė jis atkreipdamas dėmesį į Jėzaus pažadą. Kartu popiežius pabrėžė savo pirmosios enciklikos *Deus Caritas est* ekumeninę reikšmę. Jos tekstas skelbiamas sausio 25-ąją, Apaštalo Pauliaus atsivertimo šventės dieną. „Džiaugiuosi, kad jos paskelbimas sutampa su Maldos už krikščionių vienybę savaitės pabaigą“, – sakė Benediktas XVI.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
vysk. Jonas Kauneckas
mons. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Domas Gatautas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kun. Saulius Stumbra / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI

Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.

ISSN 1392-6098

© 2006, „Bažnyčios žinios“